

Studentska mobilnost: sociološko istraživanje stavova i mišljenja studenata Sveučilišta u Splitu

---

Šimenc, Duje

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:995201>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Studentska mobilnost: sociološko istraživanje stavova i mišljenja studenata Sveučilišta u Splitu

---

Šimenc, Duje

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:606196>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-11-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**STUDENSKA MOBILNOST: SOCIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE
STAVOVA I MIŠLJENJA STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU**

DUJE ŠIMENC

Split, 2023.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ SOCIOLOGIJE**

ZAVRŠNI RAD

**STUDENSKA MOBILNOST: SOCIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE
STAVOVA I MIŠLJENJA STUDENATA SVEUČILIŠTA U SPLITU**

MENTORICA:

izv. prof. dr. sc. Zorana Šuljug Vučica

STUDENT:

Duje Šimenc

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. O Erasmus programu.....	3
2.1. Povijest Erasmusa.....	3
2.2. Istraživanja o studentskoj mobilnosti	6
2.3. Ideološka pozadina	7
2.4. Razvoj i budućnost	11
3. Studenti i mobilnost	13
3.1. Prava i obveze.....	13
3.2. „Too good to be true“?	15
3.3. Trošak mobilnosti	19
3.4. Društveni aspekti	20
3.5 Nastava i ispiti	21
4. Metodološki aspekti istraživanja.....	23
5. Interpretacija istraživačkih rezultata	27
5.1 Sociodemografska obilježja sudionika	27
5.2 Upoznatost sudionika s programom Erasmus	28
5.3 Iskustva sudionika	29
5.4 Prakse i aktivnosti.....	29
5.5 Stavovi i mišljenja o programu Erasmus	29
5.6 Ispitivanje hipoteza.....	30
6. Zaključak.....	32
7. Literatura	34
8. Metodološka arhiva	36
8.1. Anketni upitnik	36
8. 2. Protokol istraživanja	39
8. 3. Tablični i grafički prikazi	40
9. Sažetak	58
9.1 <i>Summary</i>	59
10. Bilješka o autoru.....	60

1. Uvod

Prema Bišćanu i sur. proračun Erasmus programa u periodu od 2014.-2020. iznosio je 14,7 milijardi EUR na razini zemalja EU. U 2020. godini u programu je sudjelovalo gotovo 640 tisuća sudionika, a provedeno je oko 20.400 projekata u koje je bilo uključeno 126.900 organizacija. Novo programsko razdoblje Erasmus+, koje traje od 2021. do 2027. ima ukupni proračun od 28,4 milijarde EUR. Glavni cilj mu je poticanje obrazovanja te osobnog i profesionalnog razvoja kroz cjeloživotno obrazovanje, kako unutar europskih zemalja tako i izvan njih, te jačanje europskog identiteta i aktivnog građanstva (Bišćan i dr. 2022, 227-235). Prema IRO-u unatoč tome što je akademska mobilnost postala važan prioritet u Europi, kako na razini Europske unije, tako i na razini vlada i visokih učilišta, mobilnost mladih u Europi i dalje je rijetkost. To posebno vrijedi za studente od kojih samo mali broj putuje u drugu zemlju radi studija ili stručne prakse (IRO, 2018).

Program Erasmus+ je, ističu Nemet i sur., međunarodni program koji ne uključuje samo studentsku mobilnost nego i stručnu mobilnost. Pri tome program daje jezičnu potporu, podupire osobe s posebnim potrebama i osobe slabijeg socioekonomskog statusa te osobe iz seoskih područja. On pruža garantiranu financijsku podršku studentima, potiče jačanje znanja i vještina, te polaznicima olakšava kasnije zapošljavanje. Time unapređuje obrazovanje, osposobljavanje i rad u području mladih i sporta. Na kraju, ali jednako je važno da promovira povezivanje obrazovanja, osposobljavanja i sektora mladih s gospodarskim sektorom i potiče njihove zajedničke projekte (Nemet i dr., 2019, 561).

Stoga su ciljevi ovoga rada ispitati informiraju li se studenti o Erasmusu i ako da na koji način, znaju li studenti što je Erasmus i imaju li ga namjeru pohađati. U dva poglavlja teorijskog dijela s pripadajućim potpoglavljima raspravlja se o povijesti Erasmus programa, istraživanjima o studentskoj mobilnosti, ideološkoj pozadini, razvoju i budućnosti, pravima i obvezama, „*too good to be true*“ mogućoj situaciji, trošku mobilnosti, društvenim aspektima i konačno nastavi i ispitima.

U *metodološkom dijelu* definiraju se predmet i ciljevi istraživanja. Navode se razlozi odabira ankete kao adekvatne istraživačke metode. Zatim se opisuje populacija i definira način uzorkovanja, kao i hipoteze koje su postavljene sukladno ciljevima. Također se opisuje način provedbe ankete i pristup sudionicima. Nakon metodoloških aspekata slijedi *interpretacija istraživačkih rezultata*. U tom dijelu iznose se glavni rezultati i njihova interpretacija te se testiraju hipoteze. Zatim slijedi *zaključak* u kojem se rezimiraju rezultati i ključne teze istraživanja koje se kontekstualiziraju i povezuju sa sličnim istraživanjima. Nakon toga je

priložen popis *literature* u kojoj su navedeni svi korišteni izvori. Zatim slijedi poglavlje *Metodološka i empirijska arhiva* u kojoj se nalazi anketni upitnik, protokol istraživanja i tablični i grafički prikazi. Nakon toga su priloženi sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku te bilješka o autoru.

2. O Erasmus programu

2.1. Povijest Erasmusa

Najpopularniji program razmjene studenata na europskim sveučilištima zove se Erasmus+ i doprinosi kvaliteti na čak tri razine. Kao prvo, na razini sustava ovaj program poboljšava kvalitetu visokog obrazovanja u Europi. Kao drugo, na razini institucija program potiče suradnju između pojedinih sveučilišta i olakšava mobilnost studenata. Kao treće, na individualnoj razini program pruža studentima priliku za osobni i profesionalni razvoj, što uključuje i lakše zapošljavanje nakon završetka studija (Senci i dr., 2018, 172). U anketama koje su provedene među studentima koji su sudjelovali u programima studentske razmjene, čak 90 posto njih smatra da je to iskustvo imalo pozitivan utjecaj na njihov osobni razvoj tijekom studija (Senci i dr., 2018, 172).

Proračun Erasmusa+ u periodu od 2014.-2020. iznosio je 14,7 milijardi EUR na razini zemalja EU. U 2020. godini u programu je sudjelovalo gotovo 640 tisuća sudionika, a provedeno je oko 20.400 projekata u koje je bilo uključeno 126.900 organizacija. Novo programsko razdoblje Erasmusa+, koje traje od 2021. do 2027. ima ukupni proračun od 28,4 milijarde EUR. Glavni cilj mu je poticanje obrazovanja te osobnog i profesionalnog razvoja kroz cjeloživotno obrazovanje, kako unutar europskih zemalja tako i izvan njih, te jačanje europskog identiteta i aktivnog građanstva. Programski prioriteti uključuju i uvođenje kombiniranih mobilnosti, kako fizičkih tako i virtualnih, i stvaranje jednakih mogućnosti za sve, uz održivi razvoj u skladu s očuvanjem okoliša i uz praćenje novih digitalnih tehnologija. Program Erasmus+ financijski podržava, educira, osnažuje i povezuje pojedince i organizacije u svrhu ostvarivanja njihovog punog potencijala u sustavu obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta. U Erasmus projektima do sada je sudjelovalo više od 57 tisuća ljudi svih generacija, a mogle su se prijavljivati i različite ustanove, uključujući i knjižnice. Knjižnice se u današnje vrijeme nalaze u procesu transformacija postojećih usluga i modificiranja svojih ciljeva i strategija u svrhu prilagođavanja društvenim promjenama u gotovo svim segmentima života. Uz financiranje iz fondova Europske Unije, knjižnice imaju mogućnost redefiniranja svojih aktivnosti i time prilagođavanja zahtjevima i potrebama svojih korisnika, te posredno uticanja na društvo u cjelini. Pronalaženje novih načina financiranja je zahtjevan i složen proces koji iziskuje edukaciju, razmišljanje izvan postojećih sadašnjih okvira te aktivnu participaciju osoblja i ciljanih skupina, timski rad. Osluškiivanje potreba zajednice i prilagođavanje, učenje,

usavršavanje te suradnja s kolegama na europskoj i globalnoj razini, pokretači su pozitivnih promjena u okruženju (Bišćan i dr. 2022, 227-235).

Još davne 1955. godine Europska zajednica je prepoznala važnost stvaranja jedinstvene visokoobrazovne politike kojom bi se bolje iskoristio europski intelektualni i znanstveni potencijal te koja bi se prilagodila gospodarskim potrebama. U prvoj fazi razvoja zajedničke visokoobrazovne politike, koja se dogodila u 1960-ima, fokus je bio na pronalaženje prikladnog institucionalnog okvira za promicanje visokog obrazovanja unutar Europske zajednice. U drugoj fazi, koja je uslijedila u 1970-ima, suradnja na području visokog obrazovanja priznata je kao zajednička politika za koju su institucije EZ-e mogle pokrenuti različite aktivnosti, uz određivanje administrativnog aparata unutar Europske komisije. U ovoj fazi su uspostavljeni različiti oblici suradnje koji su bili predmet odlučivanja svake članice, uz aktivnosti na razini EZ-e koje su dodatno unaprijedile kvalitetu i služile kao dopuna nacionalnim aktivnostima. U posljednjoj, trećoj fazi koja traje od 1985. do 1993. godine, osigurana je široka podrška za pravovaljano donošenje odluka o visokom obrazovanju na razini EZ-e. 1987. godine Europsko vijeće je odobrilo ERASMUS program, čime je završen ciklus nastajanja visokoobrazovne politike na razini Europske zajednice (EZ) koji je započeo kasnih šezdesetih godina 20. stoljeća. Ovaj model stvaranja visokoobrazovne politike u okviru EZ-e je značajan, jer pokazuje kako je moguće pretvoriti ideju u zajedničku politiku, uz poštivanje autonomije sveučilišta i nacionalnog suvereniteta (Šćukanec, 2010, 106).

Suradnja na razini EZ-e se pokazala dinamičnijom i efikasnijom od suradnje među vladama pojedinih država, što je otvorilo put nastanku i razvoju Bolonjskog procesa na kraju 20. stoljeća. Europska unija je dobila pomoćnu i dopunsku ulogu u visokom obrazovanju jer su glavne kompetencije ostale u državama članicama (Šćukanec, 2010, 99). U vezi s kreiranjem visokoobrazovne politike EZ-a treba uzeti u obzir nekoliko ključnih čimbenika: korištenje neobvezujućih oblika suradnje na razini zajednice i neobvezujućeg zakonodavstva, osiguranje političke podrške i prepoznavanje povoljnog političkog trenutka. Također, važno je da kreatori politike mogu pretvoriti ideju u konkretan prijedlog i dovesti taj prijedlog do faze odlučivanja. Ideja o zajedničkoj visokoobrazovnoj politici EZ-a je napredovala sporo sve dok je bila usmjerena na ideju zajedničkog sveučilišta EZ-a što je ulazilo u područje nacionalnog suvereniteta i sveučilišne autonomije i izgledalo je kao pokušaj usklađivanja sustava visokog obrazovanja u zemljama članicama. Promjena smjera i uvođenje načela suradnje umjesto ujednačavanja, koje je došlo s dolaskom Hywel Ceri Jonesa 1973., ubrzalo je proces formiranja politike. U tom pristupu svi su mogli vidjeti korist i shvatiti da EZ može pružiti dodanu vrijednost koju pojedinačne institucije visokog obrazovanja ili međuvladini naponi nikada ne

moгу postići. Ova uspostavljena suradnja na području visokog obrazovanja značajno je utjecala na fleksibilnost mehanizama budućeg Bolonjskog procesa, ali i općenito na definiranje politika u drugim područjima u kojima je EZ prepoznala interes i gdje je suradnja smatrana važnijom od donošenja zakona (Šćukanec, 2010, 106).

Ugovorom iz Maastrichta iz 1991. godine, postignut je značajan napredak u području visokog obrazovanja u Europskoj uniji (EU). Ovaj ugovor je prvi put definirao zajedničku politiku EU-a u vezi s visokim obrazovanjem, čime je visokoobrazovna politika dobila istaknutu ulogu unutar EU-a. Umjesto da ostane usputni interes, visoko obrazovanje postalo je ključno za ostvarenje ciljeva EU-a. Ova promjena je otvorila put za nastanak i razvoj Bolonjskog procesa koji je započeo krajem 20. stoljeća. Iako su glavne nadležnosti i dalje ostale u rukama država članica, EU je dobila pomoćnu i dopunjujuću ulogu u visokom obrazovanju. Cilj je bio jačanje jedinstvenog tržišta i postavljanje pitanja o ulozi sveučilišta u općoj dobrobiti kao i njihovoj povezanosti s poticanjem ekonomskog napretka i europske konkurentnosti na svjetskom nivou. Bolonjsku deklaraciju potpisalo je 1999. godine 29 europskih ministara obrazovanja s ciljem usklađivanja i usporedivosti visokoobrazovnih sustava. Ovaj sporazum nije težio potpunom ujednačavanju već uspostavljanju veće usklađenosti kroz deset oblika suradnje. Nakon potpisivanja Bolonjske deklaracije ministri obrazovanja su se ponovno sastali 2001. godine u Pragu kako bi ocijenili napredak u primjeni Bolonjskog procesa i dodali dva nova oblika suradnje. Bolonjsku deklaraciju je do 2009. godine potpisalo 46 zemalja uključujući Hrvatsku koja se pridružila 2001. godine. Više od 4.000 europskih sveučilišta s preko 16 milijuna studenata sudjeluje u ovom procesu suradnje (Šćukanec, 2010, 107-108).

Cilj je stvoriti konkurentan i atraktivan europski prostor visokog obrazovanja u svjetskim okvirima te privući što više međunarodnih studenata. Također je važno povećati kvalitetu europskih visokoobrazovnih institucija kako bi povećale svoju učinkovitost u ekonomiji temeljenoj na znanju. Cjeloživotno obrazovanje igra ključnu ulogu u postizanju većeg gospodarskog rasta i postavljeno je kao cilj od strane šefova država i vlada EU-a unutar Lisabonske strategije. Lisabonska strategija, usvojena u ožujku 2000. godine od strane Europskog vijeća za cilj ima da EU do 2010. postane "najdinamičnije i najkonkurentnije gospodarstvo svijeta sposobno za održivi razvoj i temeljeno na znanju koje može ponuditi više i bolja radna mjesta uz socijalnu koheziju i zaštitu okoliša. I Bolonjski i Lisabonski proces temelje se na dobrovoljnoj suradnji među vladama kroz "otvorenu metodu koordinacije", koja uključuje primjenu iskustava drugih država članica uz prilagođavanje specifičnim uvjetima svake članice. Ciljevi Bolonjskog i Lisabonskog procesa trebali su biti ostvareni do 2010.

godine kako bi se uspostavio europski prostor visokog obrazovanja i kako bi Europa postala najkonkurentnije gospodarstvo svijeta (Šćukanec, 2010, 107-108).

2.2. Istraživanja o studentskoj mobilnosti

Istraživanje provedeno na dva slovenska i dva hrvatska sveučilišta, temeljeno na SERQUAL modelu ukazuje na to da studenti donose odluke o svojoj mobilnosti ovisno o informacijama koje su im dostupne na službenim stranicama institucije. Međutim, istraživanje je također pokazalo da studenti preferiraju primanje informacija od strane zaposlenika međunarodnog ureda zbog njihove stručnosti i osobnog pristupa. Studenti koji se pripremaju za Erasmus mobilnost traže što više informacija o gradu domaćinu i institucijama koje će posjećivati. Studenti imaju potrebu izgraditi nove društvenih kontakte i održati postojeće, a također trebaju pronaći što više informacija o novoj fizičkoj i društvenoj okolini koja ih čeka u gradu domaćinu tijekom njihovog boravka na Erasmus programu (Sei-Ching i dr. prema Senci i dr. 2018, 171).

Prilikom odabira Erasmus grada domaćina studenti najprije posjećuju web stranicu sveučilišta, a najvažniji faktor tijekom svih faza pretraživanja informacija je faktor uvjerljivosti (*convenience*). Uvjerljivost uključuje pojedinačni izbor izvora informacija, zadovoljstvo izvorom i lakoću korištenja, što je osobito važno za mlađe studente (Connaway i dr. prema Senci i dr., 2018, 171, 172). Petzold i suradnici su također proveli istraživanje među njemačkim studentima i to istraživanje otkrilo je da podrška u obliku financijskih sredstava i ranije promocije jezika može povećati zainteresiranost za studiranje u inozemstvu, dok partnerstvo s kvalitetnim sveučilištima također može potaknuti studente da studiraju u inozemstvu (Petzold i dr. prema Senci i dr., 2018, 172). Fombona i suradnici proveli su istraživanje među studentima koji su sudjelovali u Erasmus programu na sveučilištu Oviedo u Portugalu koje pokazuje da je dostupnost poslova značajan motivacijski faktor za studente (Fombola i dr. prema Senci i dr., 2018, 172). Petzoldova i Fombonina istraživanja su također ukazala na činjenicu da studenti koji sudjeluju u programima mobilnosti imaju tendenciju da nakon završetka studija lakše pronalaze posao u odnosu na one koji nisu sudjelovali, iako bi to moglo biti posljedica činjenice da su ti studenti potencijalno već bolji i mobilniji studenti (Petzold i dr. prema Senci i dr., 2018, 172). Iz dostupnih podataka proizlazi da studiranje u inozemstvu povećava mogućnost zapošljavanja osobito među studentima koji dolaze iz nižih socioekonomskih slojeva. Postoji hipoteza da sudjelovanje u Erasmus programu može doprinijeti osiguravanju sigurnijeg posla u budućoj karijeri za sudionike programa (Bryla prema Senci i dr., 2018, 173).

Povećanje šansi za zapošljavanje dugo je bilo predmet proučavanja raznih stručnjaka i akademskih istraživanja na mikro, *mezzo* i makro razini. Istraživanja su pokazala da percepcija zapošljivosti ima utjecaja na pozitivne rezultate koji uključuju povećanje performansi, bolji uspjeh u karijeri kao i zadovoljstvo životom. Stručnjaci se slažu da Erasmus iskustvo studiranja u inozemstvu rezultira mnogim koristima za studente osobito se to odnosi na njihov osobni razvoj i zapošljivost. Istraživanje provedeno u Lisabonu na 196 studenata imalo je tri cilja: za prvi cilj imalo je razviti mjeru percepcije zapošljivosti prilagođenu Erasmus studentima, za drugi cilj imalo je utvrditi u literaturi set vještina koji razvijaju studenti na Erasmusu, a treći cilj istraživanja bio je utvrditi povezanost razvoja vještina sa boljom šansom za zapošljavanje. Jasno je da ne postoji jedna određena vještina koju bi trebalo razvijati da bi se povećala mogućnost zapošljavanja, a identificirano je 5 grupa vještina: vještine usmjerene na karijeru, vještine prilagodljivosti, vještine upravljanja, osobne vještine i vještine timskog rada. Studenti Erasmusu vide pozitivnu promjenu u svim grupama vještina koje su promatrane u ovoj studiji “prije Erasmusu” i “nakon Erasmusu”. Osobito uočavaju porast vještine prilagodljivosti. To je vještina snalaženja u novim i kulturalno različitim zemljama koja se često ističe kao glavna prednost međunarodnih razmjena studenata. Istraživanjem se došlo do dvije distinktivne grupe koje utječu na zapošljivost. Jedna grupa su vještine adaptacije i timskog rada, a druga su vještine usmjerene na karijeru, menadžerske vještine i osobne vještine. Rezultat je također i to da muški i ženski spol različito gledaju na to koje vještine pridonose zapošljivosti (Mosquera, 2020).

2.3. Ideološka pozadina

U Europskoj uniji, akademska mobilnost nije važna samo u kontekstu prava slobodnog kretanja koje pripada svim europskim građanima, nego je važan i njezin doprinos ostvarivanju političkih ciljeva Europske unije. To uključuje poticanje osjećaja pripadnosti Europi kod građana, promicanje socijalne i profesionalne integracije te osiguravanje konkurentnosti europskog gospodarstva u globaliziranom okruženju. Stoga se u Europskoj uniji ulaže napor u poticanje i olakšavanje akademske mobilnosti u svrhu postizanja ovih ciljeva. Akademska mobilnost ima iznimnu važnost za razvoj visokog obrazovanja i ostvarenje političkih ciljeva Europske unije. Zbog toga je i pokrenut europski program za akademsku mobilnost, poznat kao Erasmus koji je postao najveći program Europske unije za visoko obrazovanje. Od početka provedbe programa pa do danas u Erasmusu je sudjelovalo više od 2,2 milijuna europskih studenata kao i 250.000 nastavnika i administrativnog osoblja. Program obuhvaća više od 4000 visokih učilišta iz 33 europske zemlje, a ima godišnji budžet od 450 milijuna eura. Među

mnogobrojnim pozitivnim rezultatima akademske mobilnosti, jedan od najvažnijih je lakše zapošljavanje pojedinca, što otvara mogućnosti za zapošljavanje na međunarodnom tržištu rada. Studiranje u inozemstvu također nudi doživljaj drukčije okoline i iskustva učenja, što potiče razvijanje novih kulturnih, društvenih i akademskih vrijednosti i omogućuje osobni razvoj. Sposobnosti koje se razvijaju tijekom mobilnosti, poput povećanja razine tolerancije i jačanja svijesti o nužnosti borbe protiv svih oblika diskriminacije, također su važne za društvo u cjelini (Henard i dr. prema Senci i dr., 2018, 173).

Može se zaključiti da su šezdesete godine 20. stoljeća obilježene naporima da se pronađe odgovarajući institucionalni okvir za promicanje visokog obrazovanja na razini Europske zajednice (EZ). U tom razdoblju kreatori politike su se također trudili definirati ulogu zajedničke visokoobrazovne politike na razini EZ-a. Prepoznata je potreba za stvaranjem europske intelektualne zajednice, kako bi se bolje iskoristio europski intelektualni i znanstveni potencijal, te kako bi se taj potencijal uskladio s potrebama gospodarstva. Također, bilo je potrebno pružiti veću podršku procesu europske integracije i jačati europsko zajedništvo. Uvidjelo se je da zajednička visokoobrazovna politika može pridonijeti ostvarenju tih ciljeva. Ova faza predstavljala je pomak u odnosu na raniji period kada se raspravljalo uglavnom o osnivanju europskog sveučilišta. Važno je spomenuti da su se tada počele donositi odluke o visokom obrazovanju u EZ-u koje su bile u nadležnosti ministara i drugih relevantnih tijela (Šćukanec, 2010, 100-101).

Erasmus je imao važnu ulogu u Europskoj zajednici i omogućio je studentima i profesorima da provedu dio studija u sveučilištima u drugim zemljama članicama, pri čemu će im taj dio studija biti priznat. To je doprinijelo stvaranju ljudskog potencijala s izravnim iskustvom života i rada u drugoj zemlji članici. Studenti i profesori su također imali priliku upoznati društvene, ekonomske i kulturne aspekte te druge zemlje. Ova razmjena je potaknula i intenzivirala suradnju među sveučilištima zemalja članica, povećala mobilnost studenata i profesora te time povećala kvalitetu visokog obrazovanja. Ovaj proces je omogućio puno korištenje intelektualnog potencijala građana EZ-a u svrhu bržeg društvenog i ekonomskog napretka, kao i osiguranje konkurentnosti europskog prostora visokog obrazovanja na svjetskom nivou. Jačanje interakcije među građanima EZ-a doprinijet će stvaranju Europe koja uključuje sve svoje građane i to na širem kulturnom nivou. Izravno iskustvo života u drugoj zemlji članici pridonijet će intenziviranju ekonomske i društvene suradnje na razini EZ-a te će dodatno ojačati proces europske integracije. Vijeće ministara obrazovanja donijelo je 14. svibnja 1987. godine odluku da će se o ERASMUS-u odlučivati na temelju članaka 128 i 235 Ugovora. Zatim je Vijeće 15. lipnja 1987. godine jednoglasno odobrilo Erasmus koristeći

dvostruku osnovu - članke 128 i 235 Ugovora. Program je započeo s provedbom 1. srpnja 1987. godine. To je bio prvi put da je EZ primijenila svoje mehanizme odlučivanja na području suradnje u visokom obrazovanju pri čemu su se sve države članice složile s tim. Vijeće je odobrilo manje od 50% sredstava koja su bila tražena. Komisija je tražila 175 milijuna ECU (Europske monetarne jedinice) za prve tri godine, a Vijeće je odobrilo 85 milijuna. Početno se procjenjivalo da će stipendije ERASMUS-a koristiti 50.000 studenata (10% ukupne studentske populacije u zemljama članicama), no taj broj je konačno smanjen na 29.000 studenata. Planirano je da će se početno dodijeliti 3.600 donacija sveučilištima za sudjelovanje u Erasmus-u, ali na kraju je taj broj smanjen na 3.000 donacija (Šćukanec, 2010, 105).

Cilj McKeownog istraživanja je ispitati koristi koje pruža Erasmus program, kao i mišljenja studenata o vlastitim iskustvima tijekom razmjene, s naglaskom na kulturalnom aspektu. Istraživanje se provelo putem upitnika, koji je ispunilo 100 studenata iz 22 različite države. Većina ispitanika izjavila je da su tijekom razmjene osjetili razliku između vlastite i tuđe kulture te su istaknuli koristi koje će imati zbog toga. Erasmus program je važan za razumijevanje i prihvaćanje tuđih kultura te osobe koje su sudjelovale u programu osjećaju prednosti u osobnom razvoju i povećanim mogućnostima za uspjeh u budućnosti. Od 1987. do 2013. gotovo tri milijuna studenata na sveučilišnoj razini dobilo je priliku sudjelovati u programu u ukupno 33 zemlje. Erasmus se pokazao kao jedan od najutjecajnijih i najkvalitetnijih programa koji je široko prihvaćen od studenata i ključan čimbenik napretka i novih prilika u području visokog obrazovanja. Akademska mobilnost podrazumijeva ostvarivanje dijela studijskog programa na stranom sveučilištu što studentima omogućava stjecanje znanja, upoznavanje novih tehnologija, komunikaciju i izmjenu iskustava s ljudima iz različitih kulturnih sredina. Osim što pridonosi akademskom i osobnom razvoju pojedinog studenta, studentska mobilnost smatra se jednim od čimbenika koji pridonose kvaliteti obrazovnog sustava i izgradnji Europe utemeljene na znanju (McKeown prema Pokasić i dr., 2019, 543).

Rad na promicanju međunarodnih odnosa i pogled na akademsku mobilnost kao na ključnu komponentu za razmjenu znanja i vrijednosti, nešto je što dijele sve napredne zemlje koje sudjeluju u programima akademske mobilnosti. Također, to je poticaj za jačanje intelektualnog kapitala i promicanje kompetentnosti u globaliziranom svijetu kao i za osiguravanje i razvijanje međusobnog razumijevanja i suradnje (Nemet i dr., 2019, 544). Mobilnost studenata znači privremeni boravak u drugoj zemlji u kojoj student provodi dio svog studijskog programa. U Hrvatskoj su najvažniji programski okviri putem kojih je organizirana studentska mobilnost Erasmus+, CEEPUS kao i bilateralne suradnje između država ili između

pojedinih sveučilišta. Sama studentska razmjena ili mobilnost stara je koliko i sama sveučilišta, dakle nekoliko stoljeća. Međutim 80-ih godina ta razmjena počinje se provoditi institucionalizirano, a definiraju je sveučilišni i programski akti među državama. Razvoju mobilnosti dodatno je pomogao bolonjski proces. Mobilnost se razvija i dalje i na tu temu se provode brojna istraživanja u svrhu utvrđivanja doživljaja kvalitete mobilnosti. Naravno, nemoguće je potpuno odvojiti čimbenike koji utječu na kvalitetu programa i sam doživljaj korisnika programa, no važno ih je sve uzeti u obzir. Na taj se način identificiraju prepreke s kojima se studenti tijekom mobilnosti susreću, koje svakako utječu na doživljaj destinacije i kvalitetu života tijekom boravka na određenoj destinaciji (Crkvenčić, 2021, 430-431).

Program Erasmus+ je međunarodni program koji ne uključuje samo studentsku mobilnost nego i stručnu mobilnost, pri čemu daje jezičnu potporu, podupire osobe s posebnim potrebama i osobe slabijeg socioekonomskog statusa, te osobe iz seoskih područja. On pruža garantiranu financijsku podršku studentima. Potiče jačanje znanja i vještina, te polaznicima olakšava kasnije zapošljavanje. Time unapređuje obrazovanje, osposobljavanje i rad u području mladih i sporta. Na kraju, što je također vrlo bitno, promovira povezivanje obrazovanja, osposobljavanja i sektora mladih s gospodarskim sektorom i potiče njihove zajedničke projekte (Nemet i dr., 2019, 561).

U Europskoj uniji postoji pravo na slobodno kretanje unutar unije koje proističe iz Rimskih ugovora. To pravo je potaknulo vlasti EU da rade na smanjivanju prepreka mobilnosti studenata. Tu je naročito značajna bila uspostava Europskog sustava prijenosa i prikupljanja bodova (ECTS). Time se osigurava priznanje stečenog znanja i kompetencija na matičnom sveučilištu nakon povratka s razmjene. Nova era europske suradnje i razmjene studenata je započela usvajanjem europskih programa kao što su Comett (1986.), Erasmus (1987.), Lingua (1989.), Tempus (1990.) i Sokrat (1995.). Potpisivanje Sorbonske deklaracije 1998. godine je jedan od prvih koraka u reformi visokog školstva u Europi (Crkvenčić, 2021, 409).

2.4. Razvoj i budućnost

Devet nevladinih organizacija surađuje kako bi pronašle i podržale nove volontere, te dijele primjere uspješnih praksi kako bi zajednički pronašle rješenja za probleme. Osim toga, potiču aktivnosti građana koje promoviraju volontiranje i razvijaju partnerstva kako bi se stvorilo mjesto za razmjenu znanja o aktivnom građanstvu. Tijekom edukacije sudionici su se usavršavali u jezičnim, digitalnim, osobnim i socijalnim kompetencijama, vještinama podučavanja, učenja i aktivnog građanstva, te razvijali poduzetničke sposobnosti. COSI i

njezine partnerske organizacije promiču aktivno građanstvo kroz volonterske aktivnosti i osnažuju nevladine organizacije i edukatore koji rade s mladima kako bi pridonijeli pozitivnim promjenama u zajednici (Kičić, 2022, 97).

Program Erasmus+ financijski podržava, educira, osnažuje i povezuje pojedince i organizacije kako bi ostvarili svoj puni potencijal u sustavu obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta, pri čemu je projektnim aktivnostima u fokusu interesa uvođenje kombinirane mobilnosti. Uvođenjem kombiniranih mobilnosti, fizičkih i virtualnih, u programskom razdoblju s ukupnim proračunom od 28,4 milijarde EUR za razdoblje od 2021. do 2027. godine, program Erasmus+ ima za cilj stvaranje jednakih mogućnosti za sve i održivi razvoj u skladu s ciljevima očuvanja okoliša i razvoja digitalnih tehnologija (Bišćan i dr., 2022, 223-237).

Osim problema nedovoljnog udjela mobilnih studenata u Europi, postoji i drugi problem koji se odnosi na nejednake šanse studenata da sudjeluju u programima mobilnosti. Prema Europskom studentskom zboru skupine studenata, koje se inače susreću s preprekama i teškoćama prilikom studija u svojim matičnim institucijama, imaju veću vjerojatnost da budu isključene iz studentske mobilnosti. To posebno vrijedi za studente s tjelesnim invaliditetom i kroničnim bolestima, studente s djecom ili studente nižeg socio-ekonomskog statusa. Kada je riječ o problemu socio-ekonomskog statusa studenata koji sudjeluju u mobilnosti, studija provedena 2008. godine o profilu studenata koji sudjeluju u programu Erasmus, zaključila je da treba naglasiti poticanje sudjelovanja studenata koji nisu u mogućnosti sudjelovati iz financijskih razloga. Međutim, ista studija ističe da prepreke za sudjelovanje u programu nisu samo ekonomske prirode, već su zapravo socio-ekonomske. To znači da se mjere za rješavanje ovog problema ne mogu odnositi samo na povećanje iznosa Erasmus stipendija ili bolje usmjerenje stipendija na ranjive skupine, već se također treba bolje predstaviti i naglasiti prednosti i važnost mobilnosti za sve studente s nižim socio-ekonomskim statusom. Iako ne postoje specifične studije o akademskoj mobilnosti studenata s invaliditetom u Europi, potrebno je primijeniti sveobuhvatno poticanje mobilnosti studenata s invaliditetom. To uključuje ne samo ciljanu i veću financijsku potporu, već i bolje informiranje o mogućnostima i prednostima mobilnosti. Srećom, Europska unija prepoznaje važnost uključivanja studenata s invaliditetom i drugih ranjivih skupina u akademsku mobilnost (IRO, 2018).

Dokumenti poput Europske povelje kvalitete za mobilnost naglašavaju potrebu prilagodbe potrebama osoba s invaliditetom i drugih ranjivih skupina, a preporuka Europske unije mobilnost mladih ističe da treba posvetiti posebnu pozornost treba posvetiti studentima koji zahtijevaju dodatnu financijsku potporu zbog socio-ekonomskog porijekla ili posebnih potreba. Načela koja je Europska komisija primijenila u programu Erasmus uključuju posebnu

pažnju prema studentima i osoblju s invaliditetom, kako bi u potpunosti iskoristili mogućnosti europske mobilnosti. To uključuje savjetovanje i usmjeravanje, prijem studenata i nastavnika s invaliditetom, fizičku pristupačnost, pedagošku i tehničku podršku, te financiranje dodatnih troškova. Erasmus također pruža veće stipendije kako bi pomogao u pokrivanju specifičnih teškoća s kojima se osobe s invaliditetom suočavaju poput fizičkog pristupa i organizacije nastave (IRO, 2018).

Akademski mobilnost donosi pozitivna iskustva ne samo za osobni razvoj pojedinaca, već i na institucionalnoj i društvenoj razini. Ona doprinosi boljem zapošljavanju studenata, razvoju međunarodne suradnje i stvara osjećaj pripadnosti Europi među njenim građanima. Iako Europska komisija prepoznaje ovaj problem i preporučuje mjere za njegovo rješavanje, visoka učilišta također snose odgovornost za poticanje i podržavanje mobilnosti studenata s invaliditetom. Ona mogu izdvojiti vlastita sredstva za stipendiranje studenata i pružati usluge informiranja i savjetovanja tim studentima. Samo kroz osiguravanje jednakih prilika u svim područjima visokog obrazovanja, uključujući međunarodnu mobilnost, može se ostvariti socijalna dimenzija visokog obrazovanja koju Bolonjski proces naglašava i spriječiti daljnje produbljivanje nejednakosti među ranjivim skupinama studenata (IRO, 2018).

3. Studenti i mobilnost

3.1. Prava i obveze

Akademski mobilnost predstavlja privremeno pohađanje visokoškolske institucije koja nije matična u cilju razmjene iskustava i stvaranja novih ideja. Ova mogućnost nije ograničena samo na studente, već je dostupna i osoblju Sveučilišta. Studenti mogu sudjelovati u razmjeni iskustava putem studiranja ili stručne prakse na drugoj instituciji, a ovaj tekst će se usredotočiti na mogućnost studiranja u inozemstvu. Da bi student mogao sudjelovati u razmjeni mora imati status redovitog studenta i ostvariti minimalno 60 ECTS bodova, a također mora biti državljanin Republike Hrvatske ili imati stalno prebivalište na njezinu tlu osim ako se radi o osobi koja ima utvrđeni status izbjeglice. Unatoč jezičnoj barijeri dosadašnji odlasci naših studenata pokazuju da ona nije presudna. Studenti najčešće odlaze na studij u slavenske zemlje čiji se jezik može donekle razumjeti ili ako su dvopredmetni, a drugi predmet im je neki jezik, odlaze na sveučilišta gdje se taj jezik koristi. Tijekom boravka na razmjeni, studenti su dužni pohađati kolegije i polagati ispite. O tome koji će kolegiji biti priznati na matičnom odjelu, dogovaraju se sa svojim ECTS-koordinatorom i potpisuju Sporazum o studiranju u kojem jasno piše koji su to kolegiji na stranom sveučilištu priznati na matičnom odjelu. Najvažniji kriterij za priznavanje određenog kolegija nije nužno sam sadržaj kolegija, već su to ishodi učenja. Matični odjel ne očekuje da kolegiji na stranom sveučilištu budu identičnog sadržaja s kolegijima na matičnom odjelu, ali se traži da se ishodi učenja tih kolegija i paralelnih matičnih kolegija podudaraju. Osim studenata, profesori također imaju mogućnost sudjelovanja u razmjeni iskustava. Oni, kao i studenti, mogu sudjelovati u nastavi i imaju mogućnost odlaska u svrhu mobilnosti, a obje kategorije imaju pravo na izostanak s matičnog studija u trajanju 50% studija. Konkretno, na preddiplomskoj razini koja traje šest semestara, student ima pravo ne pohađati studij na matičnom odjelu tri semestra (Senta, 2019, 303-305).

Kada se radi o odabiru studenata za razmjenu, kriteriji se temelje na nekoliko faktora. Prvi i najvažniji faktor je poznavanje stranog jezika na kojem će se održavati nastava u odabranoj zemlji. Drugi faktor je motivacijsko pismo koje studenti moraju napisati kako bi izrazili svoj interes i motivaciju za razmjenu. Treći faktor je ostvareni uspjeh u dosadašnjem školovanju, što može biti ključni faktor u odluci o odabiru. Nakon što studenti prikupe i ispune potrebnu dokumentaciju, moraju je predati svom ECTS koordinatoru i čekati rezultate. U zgradi se nalazi i centar za strane studente koji je uvijek dostupan za pomoć i odgovore na pitanja vezana za studij. Na nekim sveučilištima, npr. na sveučilištu u Valenciji strani studenti, a

posebno studenti Erasmus programa, čine gotovo polovicu ukupnog broja studenata, pa se stoga strane i domaće studente tretira jednako. Iako se predavanja uglavnom održavaju na španjolskom jeziku neki profesori nude materijale na engleskom jeziku kako bi olakšali razumijevanje za strane studente (Vučković, 2016, 127- 128).

Regionalni akademski program mobilnosti pod nazivom: Program srednjoeuropske razmjene za sveučilišne studije (CEEPUS) je započeo 1994. godine. Hrvatska je potpisala CEEPUS sporazum 1995. godine, te sudjeluje u programu zajedno s Austrijom, Bugarskom, Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom, Češkom Republikom, Mađarskom, Sjevernom Makedonijom, Poljskom, Rumunjskom, Slovačkom, Slovenijom i Srbijom. Svake godine zemlje potpisnice određuju iznose stipendija i drugih povlastica kao što su besplatni smještaj, subvencionirani obroci, zdravstveno osiguranje itd. za različite kategorije korisnika. Te iznose određuju utvrđivanjem kvote stipendija koje su dostupne za dolaznu mobilnost. Visina stipendija ovisi o životnom standardu u svakoj zemlji i mora biti dostatna za pokrivanje troškova mobilnosti. Provedba bilateralne suradnje u programima mobilnosti u visokom obrazovanju temelji se na bilateralnim sporazumima, programima i drugim međunarodnim aktima. Stipendije su integralni dio bilateralnog sporazuma između zemalja, što omogućuje studentima da provedu jedan ili dva semestra u inozemstvu ili da završe cijeli preddiplomski, diplomski ili doktorski studij u inozemstvu. Stipendije u okviru bilateralnih programa studentske mobilnosti često pokrivaju troškove života, no iznosi variraju ovisno o zaključenim ugovorima s pojedinim zemljama. Hrvatski studenti koji sudjeluju u razmjeni također su pokriveni putnim troškovima (Cirkvenčić, 2021, 411).

Unatoč tome što je akademska mobilnost postala važan prioritet u Europi, kako na razini Europske unije, tako i na razini vlada i visokih učilišta, mobilnost mladih u Europi i dalje je rijetkost. To posebno vrijedi za studente od kojih samo mali broj putuje u drugu zemlju radi studija ili stručne prakse. Prema statistikama za 2007. godinu samo 2,7% europskih studenata sudjelovalo je u programima mobilnosti, što je daleko od cilja Bolonjskog procesa koji je postavio da bi do 2020. godine 20% europskih studenata trebalo provesti određeno razdoblje studiranja u inozemstvu. Europska komisija je prepoznala da postoji neravnomjerna raspodjela mobilnosti studenata što ovisi o vrsti studija i pojedinim zemljama. To se često događa zbog nedostatka informacija, financijskih problema i nedovoljnog priznavanja studijskog razdoblja u inozemstvu od strane matičnih visokih učilišta. U priopćenju Bolonjskog procesa 2007. godine ministri obrazovanja diljem Europe ističu najznačajnije prepreke mobilnosti kao što su vizna pitanja, priznavanje kvalifikacija, nedostatak financijskih poticaja i nefleksibilno mirovinsko osiguranje za nastavnike i istraživače. Kako bi se potaknula daljnja mobilnost

akadenskog i stručnog osoblja te studenata, preporučuje se povećanje broja programa mobilnosti i razvoj fleksibilnih kurikuluma kao i veće preuzimanje odgovornosti za mobilnost od strane visokih učilišta. Međutim, od svih prepreka najčešće se ističe financiranje perioda studiranja u inozemstvu kao glavna prepreka međunarodnoj mobilnosti. Životni troškovi (smještaj, hrana, prijevoz), troškovi literature i administrativni troškovi predstavljaju značajan teret za studente. Također problem može predstavljati potencijalna razlika u životnom standardu između matične zemlje i zemlje u koju se putuje radi studija (IRO, 2018).

3.2. “Too good to be true”?

Studenti iz stručnog članka na studentsku razmjenu otišli su u Valenciju gdje se nalazi kampus s 30-ak fakulteta i oko 34000 studenata u okviru kojega postoje bazen, teretana, sportski tereni, knjižica, zgrada namijenjena druženju studenata i drugim zabavnim sadržajima kao i nekoliko restorana, kopirnica, ljekarna, banka i veliki travnjaci na kojima se studenti odmaraju u slobodno vrijeme. Osoblje od profesora do administrativnog osoblja je prema iskustvu ovih studenata izuzetno ljubazno i spremno pomoći. Sve je opušteno i bez stresa, sve se da dogovoriti i organizirati. Studentima je omogućeno i učlanjenje u ESN (*Erasmus Student Network*) i turističku agenciju *Happy Erasmus* i studentica iz članka upravo to navodi kao najbolji potez zbog izleta vikendom, organiziranih druženja, besplatnih ulaza u klubove i slično. Ono što je se također dojmilo bila je lakoća življenja i ljudi koji su ljubazni i koji su je činili da se osjeća kao kod kuće (Cibilić, 2020, 107). Gledajući iz perspektive nekadašnjeg studenta, može se reći, ističe Cibilić, da većina studenata nije svjesna svih pogodnosti i privilegija koje imaju zahvaljujući svom studentskom statusu. Među tim pogodnostima svakako spada mogućnost studentske razmjene. To je izvrsna prilika za isprobavanje života u drugoj sredini, upoznavanje s novom kulturom, stjecanje prijateljstva s vršnjacima iz različitih dijelova svijeta, proširenje vidika i preispitivanje životnih planova (Cibilić, 2020, 105).

Sveučilišta diljem Europe žele internacionalizirati studijsko iskustvo kako bi studentima pružila iskustvo koje će im pomoći u njihovoj budućoj ulozi kao građana, poduzetnika i znanstvenika, te kako bi ih pripremili za rad u međunarodnom i interkulturalnom okruženju (Roga i dr. prema Senci i dr., 2018, 173). Prilikom odabira Erasmus grada domaćina, web stranica sveučilišta se pokazala kao prvo mjesto koje studenti posjećuju, a najvažniji faktor tijekom svih faza pretraživanja informacija je faktor uvjerljivosti (*convenience*). Uvjerljivost uključuje pojedinačni izbor izvora informacija, zadovoljstvo izvorom i lakoću korištenja, što je osobito važno za mlađe studente (Connaway i dr. prema Senci i dr., 2018, 172).

Pored individualnih koristi, akademska mobilnost ima direktan doprinos razvoju visokog obrazovanja. Mobilni studenti i nastavnici donose nove ideje i uspostavljaju nova međunarodna partnerstva, što potiče suradnju između visokih učilišta. Također omogućuju razmjenu znanstvenih iskustava i otkrića, stvarajući povoljne uvjete za inovacije i uvođenje novih sadržaja i metoda u nastavni program i proces učenja. Iskustvo stečeno kroz programe akademske mobilnosti potiče preispitivanje tradicionalnih praksi na visokim učilištima, pružajući mogućnost usporedbe između institucija i sustava te tako utječe na razvoj kvalitete visokog obrazovanja i istraživanja (IRO, 2018).

Svi problemi koje studenti osjećaju prije dolaska na ciljno mjesto studiranja, sva birokracija s kojom se bore i sva nervoza,, u trenutku dolaska na mjesto studiranja nestaju i njihov jedini zadatak postaje iskoristiti maksimum iz nadolazećeg vremena na svaki mogući način. Iako su prvi kontakti općenito teški, prvi kontakt sa Sveučilištem u Grazu nije bio takav za studenta iz članka, već je za njega bio iznimno pozitivan. Prema njegovim navodima cijelo akademsko osoblje je bilo posvećeno tome da sve bude prilagođeno studentima i lako dostupno, brzo razumljivo i jednostavno za upotrebu. Život u gradu Grazu bitno obilježava činjenica da je to grad koji ima nešto više od tristo tisuća stanovnika, te više od pedeset tisuća studenata. To znači da su zajamčene neke stvari: zabava, raznoliki sadržaji, razni sportovi i javna događanja. To znači da na primjer u subotu navečer možete birati između izlaska do sitnih jutarnjih sati, odlaska na koncert, posjete operi ili jednostavno dobrog druženja s prijateljima, tu su i *shopping*, kave, šetnje i slične aktivnosti kao i druženje u parkovima. Također, tu je i Erasmus Network, studentska organizacija koja organizira izlete, putovanja, druženja i slične aktivnosti za međunarodne studente. Živjeti, raditi, učiti i biti dio ovakvih brojki neopisivo je i neprocjenjivo, a ovakvo iskustvo pruža bezbroj mogućnosti, uči toleranciji i uvažavanju, prikazuje različite poglede na svijet i probleme, te pokazuje različite načine rješavanja istih te otkriva druge kulture i načine života navodi student iz članka (IRO, 2018).

Kroz Erasmus potprograme studenti mogu provesti jedan dio studija obavljajući stručnu praksu ili studirajući na visokom učilištu u inozemstvu a to značajno doprinosi njihovoj samostalnosti, poznavanju stranih jezika i radnoj sposobnosti. Kod prijave za Erasmus natječaj studenti moraju pristupiti sustavu preko korisničkog sučelja za prijavu i moraju unijeti svoje podatke. Prijave na Erasmus natječaj odvijaju se u svega nekoliko koraka koji zahtijevaju od studenata upis osobnih podataka, podataka o dosadašnjem sudjelovanju u programima mobilnosti, motivacijskog pisma i životopisa a za točnost podataka odgovoran je koordinator. Sve je tako olakšano i cijela prijava ne Erasmus odvija se isključivo online putem, čime se

izbjegava problematika oko ispisivanja prijavnih obrazaca, kao ni potrebe za pohranjivanjem istih, jer se sve automatski sprema online (Knok, 2015, 2-15).

Najnapornija aktivnost oko korištenja programa Erasmus nekim studentima bila je dokumentacija, prikupljanje svih mogućih potvrda, potpisa, pečata i ispunjavanje raznoraznih obrazaca što je ipak potpuno zanemarivo u usporedbi sa svim pozitivnim stvarima koje razmjena donosi. U Poznanu u Poljskoj nastava je bila fokusirana na praktično učenje putem projekata i prezentacija, a polaganja kolegija su se izvodila kroz izradu i prezentaciju projekata ili kroz ispite. Studentica iz rada stigla je u Poznan dva tjedna prije početka predavanja kako bi se bolje upoznala s gradom, prilagodila na život u domu i imala više vremena za formiranje društva. Već pri dolasku osjećala se dobrodošlom, obzirom na to da ji je već na aerodromu dočekao tzv. "Erasmus *buddy*" koji ju je otpratio do doma u kojemu je bila smještena, te kasnije upoznao s gradom i sa svim potrebnim informacijama za život u Poznanu. Štoviše, stajao joj je na usluzi tijekom cijele razmjene. Poprilično brzo su se formirala nova društva koja su bila pretežno sačinjena od Erasmus i domaćih studenata. Erasmus+ program utjecao je osobito na dodatno osamostaljenje i snalaženje u potpuno novim uvjetima, pozitivno je utjecao i na njezinu tečnost pričanja engleskog jezika. Također je ova studentica upoznala ljude iz svih dijelova svijeta, te s njima stvorila jake poveznice i prijateljstva. Upoznala se s poljskom kulturom i ljudima, te shvatila koliko Poljaci vole Hrvatsku i Hrvate s obzirom na to da se cijelo vrijeme osjećala dobrodošlom u toj stranoj zemlji. Semestar proveden u Poljskoj smatra jednim od njezinih najljepših životnih iskustava, stoga bi preporučila svim studentima da ne propuste priliku koja im se nudi, jer kako kaže Erasmus je izvrsna prilika za upoznati i družiti se s ljudima iz brojnih zemalja svijeta i tu shvatiš da bez obzira odakle dolaze, svi mladi ljudi se vole zabavljati, putovati, sklapati nova poznanstva ali i naučiti nove stvari koje im njihov matični fakultet ne bi mogao omogućiti (Dubovečak i dr., 2021, 101-121).

Student koji je išao na Erasmus u Njemačku navodi da cijena smještaja nije baš povoljna. Studenti koji tamo studiraju godinu dana ili duže plaćaju za istu vrstu smještaja znatno manje. Osim plaćanja mjesečne stanarine, bilo je potrebno uplatiti fakultetu 336 € na početku semestra. Tijekom pandemije osobno iskustvo na Erasmus mobilnosti je bilo obilježeno različitim zabranama i zatvaranjima klubova, kafića, restorana i dućana, izuzev drogerija i dućana s hranom. Unatoč tome, autor se družio s različitim ljudima, organizirao različite aktivnosti kao što su roštilji, rođendani, odbojka na pijesku, bicikliranje, zabave i stvorio je prijateljstva s ljudima iz različitih zemalja kao što su Sjeverna Koreja, Indija, Azerbajdžan, Uzbekistan, Egipat, Libanon, Izrael, Kolumbija, Meksiko i različitih europskih država. Autor nije upoznao niti jednog studenta iz Hrvatske tijekom svog boravka u Njemačkoj i iznenađen je otkrićem da

u Bochumu ima mnogo Erasmus studenata koji dolaze svakog semestra, kao i mnogo studenata iz različitih zemalja. Erasmus se ne može sažeti u nekoliko rečenica, a autor preporučuje svima da stvore svoju Erasmus priču jer će biti vrijedna iskustva. Druga autorica članka odlučila je sudjelovati u projektu Erasmus razmjene mladih, nakon što je naišla na priliku za besplatno putovanje u Grčku. Iako su mnogi očekivali da će to biti samo druženje i zabava, bili su iznenađeni količinom posla i radionica koje su sudionici morali proći. Unatoč tome autor je mnogo toga naučio i uživao u aktivnostima i projektima, ali je jedva čekao kraj radnog dijela dana (Dubovečak i dr., 2021, 101-121).

Studentica iz stručnog članka navodi kako joj je prvo sudjelovanje u Erasmus+ razmjeni mladih bilo vrlo ugodno iznenađenje i da je organizacija bila iznad njenih očekivanja. Najviše joj se svidjelo upoznavanje novih ljudi, a naučila je puno novih stvari o raznim kulturama i državama i uistinu joj je drago da je imala priliku svoj prvi Erasmus+ projekt proživjeti na takav pozitivan način i nada se da će joj se ponovno pružiti prilika i svima preporuča da se prijave (Ćosić, 2020, 110-111).

Student iz drugog stručnog članka koji je bio na studentskoj razmjeni u Munchenu navodi kako ga je iznenadila ležernost studiranja a to se očituje između ostalog u tome što se u menzama prodaje pivo pa ga studenti i profesori redovito konzumiraju na predavanjima i vježbama, oblačenje je ležerno čak i kada se ide na ispite. Bio je smješten u bungalove za studente koji su imali dnevni boravak, kuhinju, kupaonicu i balkon i svaki bungalov je samo za jednu osobu, te navodi kako mu se bilo teško vratiti u studentski dom na Savi u Zagrebu. Cijena je bila tolika da ju je mogao pokriti stipendijom Europske unije. Nakon usamljenog prvog tjedna u kojem se bavio administracijom preko ESN organizacije koja se brine o Erasmusovcima, povezo se s drugim studentima i od tada je njegov boravak bio bolji. Navodi kako mu je Erasmus bio prekrasno iskustvo koje ga je naučilo puno o ljudima i životu i kako bi ga svakome preporučio (Kliman, 2020, 101-102).

3.3. Trošak mobilnosti

Postoje različiti čimbenici koji ili privlače ili odbijaju potencijalne gostujuće studente, to su tzv. "*push*" i "*pull*" faktori. Među *pull* faktore se ubrajaju: kvaliteta visokoobrazovne institucije, njezina reputacija i međunarodno okruženje, mogućnost usavršavanja engleskog jezika, geografska blizina zemlje domaćina, raznolikost programa i marketinški napor koji domaćin ulaže u privlačenje studenata te kvalifikacije osoblja i kulturna osviještenost u komunikaciji. Istraživanje provedeno na 156 hrvatskih i slovenskih studenata u dobi od 21 do

24 godine pokazalo je da su studenti iz obje te zemlje jako zadovoljni kvalitetom informacija o Erasmusu. Pokazalo se da je trošak života tijekom studentske mobilnosti najvažniji čimbenik za odluku i utjecao je na čak 55% hrvatskih i 63% slovenskih studenata. Prosječni trošak života gostujućih studenata u Hrvatskoj iznosio je između 400 i 700 EUR, ovisno o gradu, dok je u Sloveniji iznosio između 550 i 600 EUR (Phang prema Senci, 2018, 173).

Erasmus+ kao najveći program EU koji se bavi studentskom mobilnošću u sebi sadrži sve europske i međunarodne programe u području obrazovanja (općeg, visokog i obrazovanja odraslih), zatim osposobljavanja te mladih i sporta. Erasmus+ kao i njegove prethodne varijante su rezultat rada na akademskoj mobilnosti u Europi. U njemu sudjeluju 34 države. Postoje i tzv. partnerske države koje mogu sudjelovati u razmjeni studenata u Europi zahvaljujući međuinstitucionalnim sporazumima. Korisnici Erasmus+ programa za vrijeme sudjelovanja u studijskim boravcima i stručnoj praksi dobivaju financijsku potporu za pokriće dijela troškova života. Visina potpore podijeljena je u tri kategorije, u odnosu na zemlju u kojoj student ide na razmjenu. Sredstva osigurava Agencija za mobilnost i programe Europske unije, odnosno Europska komisija (Crikvenčić, 2021, 435).

Iskustvo studentskog života u Norveškoj u Trondheimu, koji je treći grad po veličini u Norveškoj i poznat je kao grad studenata, je prilično skupo. Porezi su visoki pa stoga i cijene namirnica osobito svježeg voća i povrća, zbog čije niže cijene u susjednoj Švedskoj studenti često idu preko granice u nabavku namirnica. Studentica preddiplomskog studija sestrinstva živjela je u studentskom naselju Moholt jer je to puno pristupačnije cijenom nego privatni smještaj (Junaković, 2016, 67-70).

Žeravica iznosi primjer studentice koja navodi kako joj je financijski plan predviđen za dvotjedni boravak u Engleskoj bio sasvim dovoljan te da je mogao bez ikakvih poteškoća pokriti troškove smještaja i hrane u Engleskoj. Napominje kako je smještaj bio skroman ali sasvim dovoljan za dvotjedni boravak. Na temelju svog osobnog iskustva studentica navodi kako može posvjedočiti da je Erasmus važan i da omogućuje uvid u strukture organizacija u stranim zemljama, izmjenu znanja, iskustava i različitih tradicija te da studente čini samostalnijima u radu jačajući komunikacijske vještine i socijalnu inteligenciju (Žeravica, 2016, 1-3).

3.4. Društveni aspekti

Agencija za mobilnost i programe Europske unije (AMPEU) je temeljito analizirala završna izvješća sudionika mobilnosti koji su sudjelovali u programu Erasmus+. Ova interna

analiza detaljno je evaluirala rezultate izvješća sudionika mobilnosti za područja visokog obrazovanja, općeg obrazovanja, strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, obrazovanja odraslih i mladih. Analiza je provedena s ciljem prikazivanja krajnjih korisnika programa Erasmus+ te naglaska na prikaz profila sudionika mobilnosti, njihovih povratnih informacija i ocjena koristi mobilnosti osobnom i profesionalnom razvoju, te percepciji utjecaja mobilnosti na osoblje. Povratne informacije o priznavanju mobilnosti, organizacijskim uvjetima, osobnom razvoju i ishodima mobilnosti te budućim izgledima za obrazovanje, osposobljavanje i posao su također uzete u obzir u slučaju učenika, studenata i ostalih mladih osoba koje su sudjelovale u programu. U travnju i svibnju 2017. godine, AMPEU se usuglasila s voditeljima pojedinačnih programskih područja o relevantnim temama i pitanjima za analizu za svako sektorsko područje, te je započelo prikupljanje podataka i stvaranje skupova podataka. Svi podaci su generirani u alatu *Mobility Tool+* i za svako sektorsko područje su spojeni u jedan *dataset* za referentne natječajne godine te su obrađeni u statističkom programu za obradu podataka IBM SPSS (AMPEU, 2017).

U izvještaju su prikazani deskriptivni podaci prema sektorskim područjima i aktivnostima, a za istovjetna pitanja u svim sektorskim područjima su provedeni statistički testovi kako bi se ispitala razlika između pojedinih skupina. Usporedba rezultata je prikazana u poglavlju Međusektorska analiza, koje nudi detaljan uvid u usporedbu različitih sektorskih područja. U konačnici, ova interna analiza AMPEU-a dala je sveobuhvatan pregled rezultata programa Erasmus+, te identificirala ključne točke koje će u budućnosti biti korištene za unapređenje i daljnji razvoj programa. Svi sudionici u istraživanju izrazili su vrlo pozitivno mišljenje o mogućnosti rada u inozemstvu u budućnosti, što je potvrđeno visokim prosječnim vrijednostima ocjena za sve tvrdnje i sve skupine. Međutim, statistički značajne razlike u procjeni su se pojavile između skupina studenata koji su bili na mobilnosti u svrhu stručne prakse i onih koji su bili na mobilnosti u svrhu studija i to u pogledu zamišljanja rada u inozemstvu u budućnosti. Studenti koji su bili na mobilnosti u svrhu studija procijenili su manje vjerojatnom mogućnost rada u inozemstvu u budućnosti u odnosu na ostale skupine, iako se razlika između njih nije pokazala statistički značajnom. Također, statistički značajne razlike su se pojavile među svim skupinama u odnosu na tvrdnju o zamišljanju rada u zemlji u kojoj su boravili tijekom razdoblja mobilnosti. Učenici su se najviše složili s ovom tvrdnjom, dok su studenti koji su bili na mobilnosti u svrhu stručne prakse imali manje razlike u procjeni u odnosu na ostale skupine (AMPEU, 2017).

Razlika se može objasniti činjenicom da su učenici i studenti koji su bili na mobilnosti u svrhu stručne prakse tijekom svog boravka imali priliku raditi i obavljati poslove, dok su

studenti koji su bili na mobilnosti u svrhu studija uglavnom bili na visokom učilištu i nisu imali praksu kao ostale dvije skupine. Konačno, među skupinama studenata pojavile su se statistički značajne razlike u procjeni tvrdnji koje se odnose na želju za radom u međunarodnom kontekstu. Studenti koji su bili na mobilnosti u svrhu stručne prakse, pozitivnije su procijenili ovu tvrdnju u odnosu na svoje kolege, što se može objasniti činjenicom da su oni tijekom svoje mobilnosti imali priliku obavljati praksu u inozemstvu koja je slična kratkotrajnom zaposlenju (AMPEU, 2017).

Također, Erasmus studentska mreža Masaryk sveučilišta u Brnu organizirala je događanja za strane studente svaki tjedan: kvizovi, volontiranje, sportske utakmice, izleti, internacionalne večeri i slično. Sve u svemu nikada nije bilo dosadno. Zahvaljujući ovoj razmjeni studentica iz stručnog članka upoznala je ljude iz cijelog svijeta, njihovu kulturu, vježbala jezike i putovala po cijeloj Europi. Pri povratku s mobilnosti nije se susrela s poteškoćama u priznavanju kolegija na Odjelu za povijest u Zadru. Svim zainteresiranima preporučuje prijavu na Erasmus jer sigurna je da takvu odluku neće požaliti. Erasmus joj je pružio nezaboravno iskustvo (Makovac, 2019, 289).

3.5. Nastava i ispiti

Kada studenti stignu na novi fakultet mogu se suočiti s jezičnim barijerama ako primjerice ne govore španjolski jezik. Međutim, uz dovoljno volje, truda i svakodnevnu komunikaciju sa španjolskim kolegama moguće je relativno brzo savladati osnove jezika. Profesori su izrazito susretljivi i ocjena se uglavnom sastoji od projekata, koji mogu biti kompleksni i zahtjevni, ali uvijek su rješivi. U kampusu se također nude besplatni tečajevi španjolskog jezika, koji su praktična i jeftina opcija za sve strane studente koji žele usavršiti ili naučiti jezik. Španjolski način polaganja ispita razlikuje se od hrvatskog načina, jer postoje samo 2 roka tijekom godine. Međutim, teorija čini tek određeni postotak završne ocjene, dok veliki dio ocjene čine projekti i praktični rad tijekom semestra te je time studij nešto lakši. S obzirom na to da je broj Erasmusovaca jako velik studenti će sigurno živjeti s bar jednom osobom koja nije iz njihove zemlje (Vučković, 2016, 128).

Nadalje, Sertić navodi primjer studenta koji je bio na Erasmusu u Munchenu. Student opisuje kako tamo više predmeta čini jedan modul i na kraju semestra se piše ispit iz modula umjesto iz svakog predmeta pojedinačno. Kolokvija nema i postoji samo jedan ispitni rok koji traje dva mjeseca, ali prema iskustvu ovoga studenta svi su mu ispiti bili unutar perioda od dva tjedna. Koncept nastave drugačiji je od onoga u Hrvatskoj. Predavanja i vježbe nisu potpuno i

jasno odvojeni nego se održavaju u isto vrijeme, tako da jedan tjedan budu vježbe a drugi predavanja. Dolasci na predavanja nisu ovom studentu bili obavezni, kao ni rješavanje zadataka iz vježbi, dok mu uvjet za potpis nije postojao, dakle svi su ga dobili bez obzira na prisutnost ili rješavanje vježbi. Predavanja drži više profesora, a ne samo jedan kao u Hrvatskoj. U predavanjima sudjeluju i ljudi iz struke i uključuju posjete profesionalnim tvrtkama. Postoji opcija dodjeljivanja mentor, a koji je također student, studentima koji su na Erasmusu kako bi imali podršku (Sertić, 2016, 125-126).

Student Politehničkog sveučilišta u Valenciji kao student na razmjeni imao je mogućnost upisati bilo koji od 11 fakulteta. Većina nastave odvijala se na španjolskom jeziku što je ovom studentu predstavljalo problem na početku, dok nije dovoljno savladao jezik da bi uspješno rješavao svoje studentske obaveze. Dolaskom ljeta bilo je sve manje nastave i studenti su se mogli u potpunosti prepustiti valencijskom načinu života (Cibilić, 2020, 107). Studentica koja je bila na Erasmusu u Sofiji u Bugarskoj predavanja je slušala na engleskom jeziku i nije imala klasična predavanja, nego samo konzultacije u dogovoreno vrijeme. Navodi da većina predmeta nosi mali broj ECTS bodova, te da je za zadovoljiti 30 ECTS bodova trebala upisati čak 8 predmeta. Navodi da su profesori bili jako razumni, strpljivi i spremni pomoći. Bilo je više praktičnog rada i boravka na terenu nego u Zagrebu. Studenti su sve projekte, zadaće i prijave ispita morali na starinski način uživo rješavati. Ocjene su bile od 1 do 6 a ne od 1 do 5, kao što je to slučaj u Hrvatskoj. Sve u svemu, na fakultetu nije imala previše obaveza pa je bilo vremena i za putovanja (Konta, 2015, 94). Na sveučilištu Adam Mickiewicz u Poznanu organizirani su za gostujuće studente posebni predmeti na engleskom jeziku te tako 90% gostujućih studenata sluša iste predmete. Student navodi da su neki kolegiji bili koncipirani više kao projekti gdje je cilj bio napraviti seminar, dok su drugi dio činili klasični predmeti slični onima u Hrvatskoj. Erasmus osoblje je organiziralo slobodno vrijeme studenata i nudili su razne aktivnosti i putovanja (Želenjak, 2015, 95).

4. Metodološki aspekti istraživanja

Erasmus je najpopularniji program studentske razmjene koji briše granice između sveučilišta i omogućuje studentima napredak na raznim poljima, te dokazano doprinosi kvaliteti visokog obrazovanja i odatle motivacija za ovaj završni rad. " Erasmus+ doprinosi kvaliteti na čak tri razine. Kao prvo, na razini sustava ovaj program poboljšava kvalitetu visokog obrazovanja u Europi. Kao drugo, na razini institucija program potiče suradnju između pojedinih sveučilišta i olakšava mobilnost studenata. Kao treće, na individualnoj razini program pruža studentima priliku za osobni i profesionalni razvoj, što uključuje i lakše zapošljavanje nakon završetka studija (Senci i dr., 2018, 172).

Predmet ovog istraživanja je mobilnost studenata Sveučilišta u Splitu. Sukladno tome, opći je cilj istražiti stavove i mišljenja o studentskoj mobilnosti među studentima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Uz opći cilj su postavljeni i posebni ciljevi. Posebni su ciljevi istraživanja:

- ispitati informiraju li se studenti o Erasmusu i ako da na koji način
- ispitati što studenti misle o Erasmusu
- ispitati imaju li studenti namjeru koristiti Erasmus.

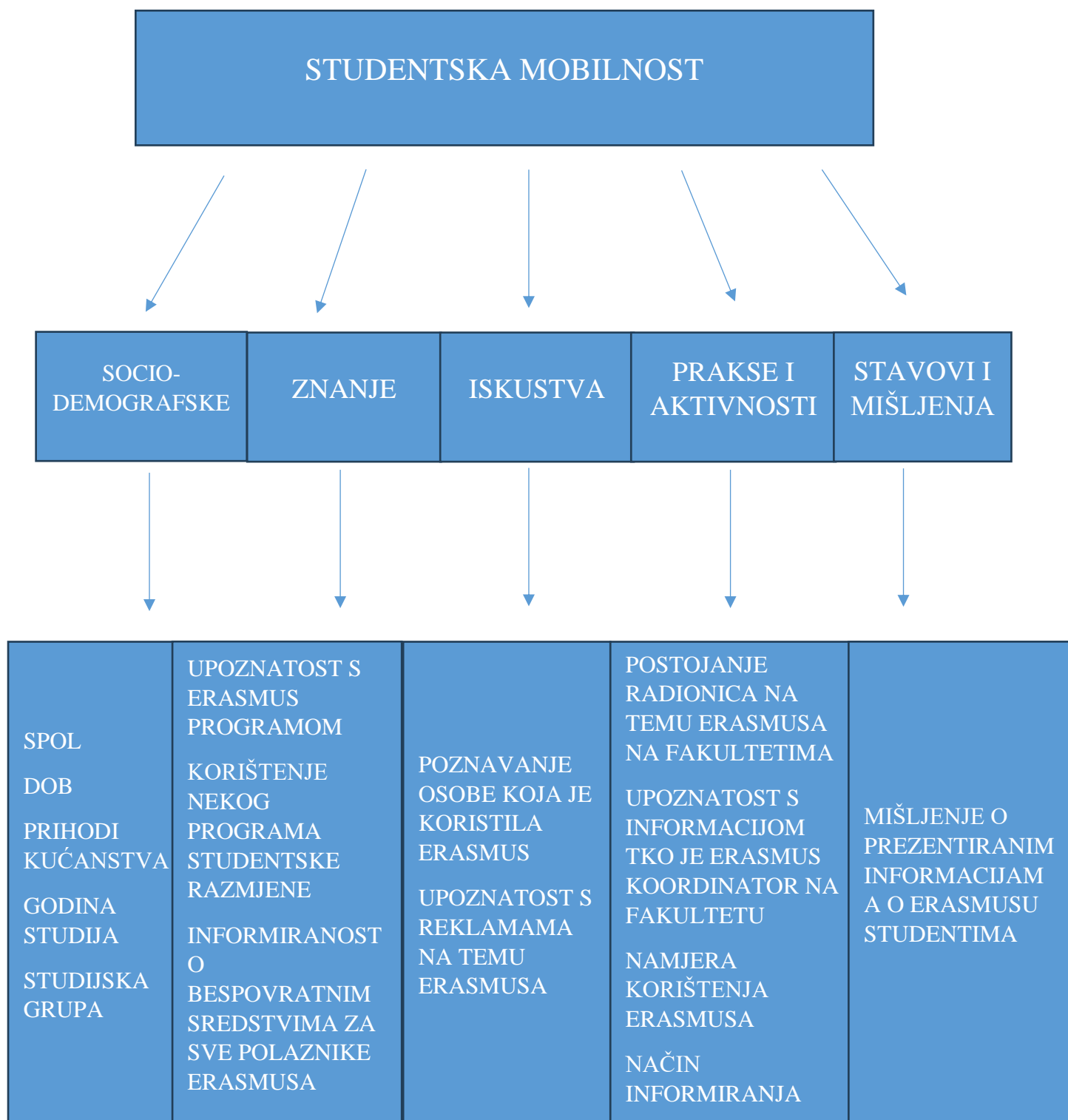
Postavljene su sljedeće hipoteze:

- H1 postoji statistički značajna razlika između studenata i studentica s obzirom na korištenje programa studentske razmjene
- H2: Studenti čiji su prihodi kućanstva viši od 3001 EUR planiraju ići na Erasmus više od onih sa nižim prihodima kućanstva

U radu je korištena anketa kao istraživačka metoda s upitnikom kao mjernim instrumentom, a koji se sastoji od 18 pitanja. Populacija koja je ispitivana su studenti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Uzorak je prigodan, 107 studenata/ca Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu koji su ispunili anketu koja se dijelila po društvenim mrežama i Whatsapp grupama raznih fakultetskih smjerova. Anketa je metoda istraživanja u kojoj se daje kvantitativni ili numerički opis trendova, stavova ili mišljenja populacije proučavanjem uzorka te populacije. Iz rezultata uzorka, istraživač generalizira ili iznosi tvrdnje o populaciji (Creswell, 2009, 137).

U skladu s teorijskim aspektima rada, predmetom istraživanja i postavljenim ciljevima, izrađene su konceptualna i operacionalna shema varijabli i indikatora (Prikaz 1. i 2.)

Prikaz 1. Konceptualna shema:

Prikaz 2. Operacionalna shema varijabli i indikatora:

VARIJABLE	METODOLOŠKE RAZINE	PITANJA U UPITNIKU	INDIKATORI
socio-demografske	individualna	1., 2., 3., 4., 5., 6.	spol, dob, prihodi kućanstva, glavni izvor prihoda, godina studija, studijska grupa
znanje	individualna	7., 8., 9., 10.	upoznatost s programom Erasmus, informiranost o bespovratnim sredstvima za sve polaznike Erasmusa,
iskustva	grupna	12., 13.	korištenje nekog programa studentske mobilnosti, poznavanje osobe koja je koristila Erasmus, upoznatost s reklamama na temu Erasmusa
prakse i aktivnosti	grupna	14., 15., 16., 17., 18.	postojanje radionica na temu Erasmusa na fakultetu, upoznatost s informacijom o Erasmus koordinatorskom centru na fakultetu, namjera korištenja Erasmusa, način informiranja, dostupnost informacija
stavovi i mišljenja	individualna	11.	mišljenje o prezentiranim informacijama o Erasmusu studentima

5. Interpretacija istraživačkih rezultata

5.1. Sociodemografska obilježja sudionika

Za potrebe istraživanja konstruiran je anketni upitnik i istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 107 studenata. Struktura odgovora na anketna pitanja se prezentira upotrebom apsolutnih i relativnih frekvencija koje se prikazuju grafički i tabelarno. Numeričke vrijednosti se prezentiraju upotrebom metoda deskriptivne statistike, i to upotrebom aritmetičke sredine i standardne devijacije. Hipoteze se ispituju upotrebom Hi kvadrat testa. Analiza je rađena u statističkom softveru SPSS 25 proizvođača IBM.

Prema spolu ispitanika najveći broj ih je ženskog spola ($n=84$; 78,50%), dok su muškarci zastupljeni s 20 ispitanika (18,69%), a 3 ispitanika (2,80%) nisu odgovorila na ovo anketno pitanje (vidi graf 1 i tablicu 1 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi). Prosječna starosna dob ispitanika je 24,68 godina s prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 6,77 godina, dok je najčešća starosna dob ispitanika 22 godine ($n=17$), što je ujedno i mod starosne dobi. Najzastupljenija dobna skupina među studentima su oni u dobi od 22 godine, sa 17 studenata (15,89%). Odmah iza njih su studenti u dobi od 20 i 21 godine, pri čemu svaka dobna skupina broji po 14 studenata (13,08%). Ovo su studenti koji su već nekoliko godina na studiju i nalaze se u sredini svog preddiplomskog ili diplomskog studija. Također, primjećujemo da je 23-godišnjih studenata također 14 (13,08%), što ukazuje na postojanje grupe studenata koji su nešto stariji od većine svojih kolega. U dobi od 24 godine nalazi se 9 studenata (8,41%), dok 25-godišnjaci čine 7,48% ukupnog broja studenata s 8 studenata. Nadalje, 26-godišnjaci su zastupljeni s 5 studenata (4,67%), što ukazuje na prisutnost nekoliko zrelijih studenata među populacijom. Osim ovih dobnih skupina, postoje i manje zastupljene dobne skupine, uključujući studente u dobi od 18, 19, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 38, 39, 43, 46 i 50 godina, svaka sa svojim postotkom manjim od 5%. Najstariji student u ovom uzorku ima 50 godina, dok 4 studenta nisu izrazili svoju starosnu dob (vidi graf 2 i tablicu 2 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Raznolikost interesa među studentima, vidljiva je iz brojeva i postotaka za različite studijske grupe. Najviše studenata pohađa dvopredmetnu Povijest, s 23 studenta, što čini 21,50% ukupnog broja. Sociologija kao jednopredmetna opcija također ima velik broj studenata, s 20 studenata ili 18,69%. Povijest umjetnosti studira 17 studenata, što iznosi 15,89% ukupnog broja studenata. Dvopredmetni Hrvatski jezik i književnost te Engleski jezik i književnost pohađa isti broj studenata, svaki sa 15 studenata, što čini 14,02%. Jednopredmetni

Rani i predškolski odgoj pohađa 14 studenata, ili 13,08% ukupnog broja studenata, dok Učiteljski studij pohađa 13 studenata, čineći 12,15%. Dvopredmetn Filozofiju pohađa 12 studenata, što iznosi 11,21%, dok Talijanski jezik i književnost te Pedagogiju pohađa manje studenata, 10 i 8 redom, što čini 9,35% i 7,48% redom. Njemački jezik i književnost bio je izbor za samo 3 studenta, što čini 2,80% ukupnog broja, dok Psihologiju pohađa najmanje studenata, sa samo 1 studentom, čineći manje od 1% ukupnog broja. Dva ispitanika nisu odgovorila na pitanje o studijskoj grupi (vidi graf 3 i tablicu 3 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Najveći broj ispitanika su treća godina studija (n=31; 30,10%), dok je zastupljenost studenata prve i četvrte godine studija najmanja, odnosno ima ih po 14 (po 13,59%). Studenti druge godine studija su zastupljeni sa 16 ispitanika (15,53%), te je 28 studenata (27,18%) na petoj godini studija, dok 4 ispitanika nisu odgovorila na to pitanje (vidi graf 4 i tablicu 4 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Dvadeset dva kućanstva (20,56%) imaju prihode do 1000 EUR. Slijedi značajna skupina od 39 kućanstava (36,45%) koja ostvaruju prihode između 1001 i 2000 EUR. Također, 31 kućanstvo (28,97%) ima prihode između 2001 i 3000 EUR. Interesantno je primijetiti da 13 kućanstava (12,15%) ostvaruje prihode veće od 3001 EUR. Dva ispitanika nisu iznijela podatak o visini prihoda (vidi graf 5 i tablicu 5 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Najveći broj kućanstava, njih 48 (44,86%), svoje glavne prihode ostvaruje kroz vlastiti rad. Značajan broj kućanstava, njih 45 (42,06%), izjavljuje da ih uzdržavaju roditelji. Stipendija je glavni izvor prihoda za 7 kućanstava (6,54%), dok 6 kućanstava (5,61%) navodi "ostalo" kao svoj glavni izvor prihoda. Jedan ispitanik nije odgovorio na pitanje o glavnim izvorima prihoda (vidi graf 6 i tablicu 6 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

5.2. Upoznatost sudionika s programom Erasmus

Upoznatost sa Erasmus programom potvrdilo je 107 ispitanika; (99,07%) (vidi graf 7 i tablicu 7: ispitanici prema upoznatosti s programom Erasmus), dok je program Erasmus koristilo njih 8 (7,48%), a velika većina 91,59% nije (vidi graf 8 i tablicu 8: ispitanici prema pohađanju programa Erasmus). Među ispitanicima koji su koristili program Erasmus, svaki od ponuđenih programa je koristio po jedan student (Studijska mobilnost i praksa, Praksa u stranoj državi, Mobilnost u svrhu pisanja diplomskog rada, Erasmus+ Youth in action, Erasmus+ razmjena studenata, Erasmus+ program u Munchenu, Erasmus+, te Erasmus.) (vidi graf 9 i tablicu 9 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Sudionici su najčešće upoznati sa činjenicom da Erasmus svim polaznicima daje bespovratna sredstva za pokrivanje troškova za vrijeme mobilnosti (n=67; 62,62%) (vidi graf 10 i tablicu 10 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

5.3. Iskustva sudionika

Najveći broj sudionika poznaje nekoga tko je pohađao Erasmus (n=80; 74, 77%), 24,30% ne poznaje a 0,93% nije odgovorilo na pitanje (vidi graf 12 i tablicu 12 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi). Veći broj sudionika je vidio reklamu na temu Erasmus programa (n=57; 53,27%), 45,79% nije vidjelo, dok 0,93% nije odgovorilo na pitanje (vidi graf 13 i tablicu 13 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

5.4. Prakse i aktivnosti

Kod većine sudionika na fakultetu održana radionica na temu Erasmus programa (n=55; 51,40%), a kod njih 47,66% nije bilo radionica (vidi graf 14 i tablicu 14 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi). Većina sudionika ne zna tko je na njihovom fakultetu koordinator za Erasmus program (n=66; 61,68%), dok njih 37,38% zna tko je Erasmus koordinator (vidi graf 15 i tablicu 15 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Najčešći izvor informacija o Erasmusu je od poznanika koji su bili na Erasmusu (n=84; 78,50%), dok njih 16, 82% nije dobilo informacije tim putem, a 2,80% ne zna. Najrjeđe korišten izvor informacija je sudjelovanje na radionicama na fakultetu koje kao izvor informacija navodi 14,02% dok ih ne navodi njih 75,70% a 4,67% ne zna (vidi graf 16 i tablicu 16 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

Veliki broj sudionika njih 74,77% smatra da imaju neodgovorena pitanja o detaljima Erasmusu, 11,21 smatra da nema a 11,21% ne zna. 22,43% sudionika smatra da ima dovoljno informacija za sudjelovanje u Erasmusu, 60,75% smatra da nema a 15,89% ne zna. 47,66% sudionika smatra da ima pravo na Erasmus financiranje, 7,48% smatra da nema pravo a čak 42,06% ne zna. 71,96% smatra da ima koristi od odlaska na Erasmus, 7,48 smatra da nema koristi, a čak 17,76% ne zna (vidi graf 17 tablicu 17 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi). 44,86% sudionika planira ići na Erasmus, čak 54,21% ne planira ići a nema onih koji ne znaju (vidi graf 18 tablicu 18 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

5.5. Stavovi i mišljenja o programu Erasmus

Većina sudionika smatra da se informacije o Erasmusu ne prezentiraju dobro studentima za

vrijeme studiranja (n=65; 60,75%), dok 11.21% misli da se dobro prezentiraju, a 27.10% ne zna (vidi graf 11 i tablicu 11 u poglavlju 8.3 tablični i grafički prikazi).

5.6 Ispitivanje hipoteza

Prva hipoteza rada glasi:

H1: Postoji statistički značajna razlika između studenata i studentica s obzirom na korištenje programa studentske razmjene.

Za 1,30 puta je veća zastupljenost korištenja programa studentske razmjene utvrđena među studentima (10,00%) u odnosu na studentice (6,79%), dok ispitivanjem nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike (P=0,479).

Tablica: Korištenje programa studentske razmjene prema spolu

korištenje programa studentske razmjene	Spol				P
	M		Ž		
	n	%	n	%	
Da	2	10,00	6	6,79	0,479
Ne	18	90,00	78	93,21	

*Fisher egzaktni test

Nakon provedenog ispitivanja se utvrđuje da se radna hipoteza H1 kojom se pretpostavlja da postoji statistički značajna razlika između studenata i studentica s obzirom na korištenje programa studentske razmjene odbacuje.

H2: Studenti čiji su mjesečni prihodi kućanstva viši od 3001 EUR planiraju ići na Erasmus više od onih sa nižim mjesečnim prihodima kućanstva

Za 1,04 puta je veća zastupljenost sudionika koji planiraju koristiti program studentske razmjene Erasmus među sudionicima sa prihodima kućanstva većim od 3.001 EUR (46,15%),

u odnosu na zastupljenost sudionika koji planiraju koristiti program studentske razmjene Erasmus među sudionicima sa prihodima kućanstva manjim od 3.001 EUR (44,57%), dok ispitivanjem nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike ($\chi^2=0,01$; $P=0,914$).

Tablica: Planiranje korištenja programa studentske razmjene prema visini dohotka

Planiranje korištenja programa studentske razmjene	Prihodi kućanstva				χ^2	P
	Do 3.001 EUR		Više od 3.001 EUR			
	n	%	n	%		
Da	41	44,57	6	46,15	0,01	0,914
Ne	51	55,43	7	53,85		

* χ^2 test

* varijable su rekodirane tako da su napravljene dvije kategorije od čega je jedna svi prihodovni razredi do 3000 EUR, a druga jedan prihodovni razred od 3001 EUR na više

Nakon provedenog ispitivanja može se utvrditi da se odbacuje hipoteza rada H2 kojom se pretpostavlja da studenti čiji su mjesečni prihodi kućanstva viši od 3001 EUR planiraju ići na Erasmus više od onih sa nižim mjesečnim prihodima kućanstva.

6. Zaključak

Erasmus je imao važnu ulogu u Europskoj zajednici i omogućio je studentima i profesorima da provedu dio studija u sveučilištima u drugim zemljama članicama, pri čemu će im taj dio studija biti priznat. To je doprinijelo stvaranju ljudskog potencijala s izravnim iskustvom života i rada u drugoj zemlji članici. Studenti i profesori su također imali priliku upoznati društvene, ekonomske i kulturne aspekte te druge zemlje. Ova razmjena je potaknula i intenzivirala suradnju među sveučilištima zemalja članica, povećala mobilnost studenata i profesora te time povećala kvalitetu visokog obrazovanja. Ovaj proces je omogućio puno korištenje intelektualnog potencijala građana EZ-a u svrhu bržeg društvenog i ekonomskog napretka, kao i osiguranje konkurentnosti europskog prostora visokog obrazovanja na svjetskom nivou (Šćukanec, 2010, 105).

Erasmus kao program studentske mobilnosti nudi studentima priliku da iskuse boravak u stranoj zemlji i da studiraju na sveučilištu kao gostujući studenti, te da steknu nova iskustva i upoznaju nove ljude što se pokazalo kao vrlo korisno za njih jer su istraživanja pokazala da studenti koji su pohađali Erasmus imaju brojne dobrobiti od toga, među ostalim i bolju zapošljivost jer prema Mosqueri se stručnjaci slažu da Erasmus iskustvo studiranja u inozemstvu rezultira mnogim koristima za studente a to se osobito odnosi na njihov osobni razvoj i zapošljivost (Mosquera, 2020, 2-16).

U ovom radu predstavljeni su rezultati istraživanja u kojem je sudjelovalo 107 studenata Sveučilišta u Splitu. Glavni cilj rada bio je ispitati stavove i mišljenja o studentskoj mobilnosti među studentima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Uz opći cilj su postavljeni i posebni ciljevi: ispitati informiraju li se studenti o Erasmusu i ako da na koji način, ispitati što studenti misle o Erasmusu, ispitati imaju li studenti namjeru koristiti Erasmus. Postavljene su dvije hipoteze koje glase: Postoji statistički značajna razlika između studenata i studentica s obzirom na korištenje programa studentske razmjene i Studenti čiji su prihodi kućanstva viši od 3001 EUR planiraju ići na Erasmus više od onih sa nižim prihodima kućanstva.

Najveći broj sudionika je ženskog spola, prosječna starosna dob sudionika je 24,68 godina, dok je najčešća starosna dob sudionika 22 godine. Najveći broj sudionika su treća godina studija, dok je zastupljenost studenata prve i četvrte godine studija najmanja.. Najveći broj sudionika dolazi iz kućanstva sa prihodima između 1001 EUR i 2.000 EUR mjesečno, a najmanji ih je broj sa mjesečnim prihodima kućanstva većim od 3.001 EUR. Kao glavni izvor

prihoda najveći broj sudionika navodi vlastiti rad, dok najmanji broj sudionika navodi ostale izvore. Upoznatost sa Erasmus programom su potvrdili svi sudionici, što je dobar znak, jer govori o popularnosti programa studentske razmjene, međutim 92.45% ispitanih nije koristilo program studentske razmjene, što govori o mogućnostima boljeg informiranja studenata o prednostima takvih programa koje bi vjerojatno rezultiralo većim odazivom na iste. Sudionici su najčešće upoznati s činjenicom da Erasmus svim polaznicima daje bespovratna sredstva za pokrivanje troškova za vrijeme mobilnosti. Najveći broj sudionika poznaje nekoga tko je pohađao Erasmus, veći broj sudionika je vidio reklamu na temu Erasmus programa. Kod većine sudionika na fakultetu, čak 62.26%, je bila održana radionica na temu Erasmus programa, dok najveći broj sudionika ne zna tko je na njihovom fakultetu koordinator za Erasmus program. Najčešći izvor informacija o Erasmusu je od poznanika koji su bili na Erasmusu, čak 80,00% informacija dobiva se tim putem, dok je najrjeđe korišten izvor informacija sudjelovanje na radionicama na fakultetu. Najveći broj sudionika smatra da ima neodgovorenih pitanja o detaljima Erasmusu, što upućuje na potrebu za boljim informiranjem studenata, dok najmanji broj sudionika navodi da je dovoljno informiran o sudjelovanju u Erasmusu. Većina sudionika smatra da se informacije o Erasmusu ne prezentiraju dobro studentima za vrijeme studiranja njih 61,32%. Obje hipoteze koje su bile postavljene u ovom radu su odbačene, dakle ne postoji statistički značajna razlika između studenata i studentica u korištenju programa studentske mobilnosti, također studenti čiji su prihodi kućanstva veći od 3001 EUR ne planiraju ići na Erasmus više od onih s nižim prihodima kućanstva.

7. Literatura

1. AMPEU (2017) Izvještaj analize izvješća sudionika mobilnosti – Erasmus+ ključna aktivnost 1. <https://ampeu.hr/files/izvjestaj-analiza-izvjesca-sudionika-mobilnosti-za-objavu.pdf> Pristupljeno 26. lipnja 2023.
2. Bišćan, Malkoč, A., Katić, M., Kovač, Vrana, V. (2022). Erasmus+ projekt “Inkluzijom ostvarimo potencijale knjižnica”. *Knjižničarstvo*, 26(1-2), 223-237.
3. Cibilić, I. (2020). Erasmus iskustvo – Iva i Mihael. *Ekscentar*, 18(21), 104-109.
4. Cirkvenčić, F., Lončar, J. (2021). International Mobility and the Quality of Life of Foreign Students in the City of Zagreb. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 23(2), 405-445.
5. Ćosić, I. (2020). Erasmus+ razmjena mladih. *Ekscentar*, 18(21), 110-111.
6. Dubovečak, F., Grgat, L., Pokrovac, P., Rusan, L. (2021). Moje Erasmus+ iskustvo u doba korone. *Ekscentar*, (22), 101-121.
7. IRO (2018). Važnost međunarodne mobilnosti studenata. https://iro.hr/wp-content/uploads/2018/02/11.-Vaznost_medjunarodne_mobilnost.pdf Pristupljeno 26. lipnja 2023.
8. Junaković, L. (2016). Erasmus – iskustvo na studiju sestrinstva u Norveškoj Erasmus-experience at the Faculty of Nursing in Norway. *Nursing journal*, 21(1), 67-70.
9. Kičić, M. (2022). Izvještaj s projekta Erasmus+ mobilnosti namijenjen edukatorima koji su uključeni u rad s mladim osobama pod nazivom “aktivno građanstvo kroz volontiranje”. *Nastavnička revija: Stručni časopis škole medicinske sestre Vinogradska*, 3(2), 97-97.
10. Kliman, A. (2020). Moje Erasmus iskustvo – Munchen. *Ekscentar*, 18(21), 100-103.
11. Knok, Ž. (2015). Modeliranje i implementacija baze podataka za potrebe praćenja Erasmus razmjene studenata. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 6(2), 95-106.
12. Makovac, M. (2019). Moje Erasmus iskustvo u Češkoj. *Rosta*, 10(10), 287-289.
13. Mosquera, P., Soares E. M. (2020). Linking development of skills and perceptions of employability: the case of Erasmus students. *Ekonomski istraživanja*, 33(1), 2769-2786.

14. Nemet, B., Pokasić, K., Zergollern-Miletić, L. (2019). Erasmus + as an Instrument of Encouraging International Cooperation and Developing Cultural Awareness of Students. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 21(2), 539-566.
15. S. Konta (2015). Erasmus experience by Sara. *Ekscentar*, (18), 94-94.
16. Senci, V., Brayla, P., Uzelac, N., Debeve, M. (2018). Erasmus mobility decision-making process: does website quality matter?. *Politehnika i dizajn*, 6(3), 171-182.
17. Senta, A. (2019). Erasmus programi za studente povijesti. *Rosta*, 10(10), 303-305.
18. Sertić, H. (2016). Moje Erasmus iskustvo Munchen by Hrvoje. *Ekscentar*, (19), 125-126.
19. Šćukanec, N. (2010). Nastanak zajedničke visokoobrazovne politike na razini Europske unije. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornog i sociokulturnog razvoja*, 48(186). 99-112.
20. Vučković, S. (2016). Moje Erasmus iskustvo Valencija by Sara. *Ekscentar*, (19), 127-128.
21. Želenjak, D. (2015). Erasmus Experience by Dino. *Ekscentar*, (18), 95-95.
22. Žeravica, K. (2016). Erasmus + mobilnost. *Artos*, (4), 1-3.
23. Creswell, J. (2009) *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*, Sage Publications: Los Angeles, London, New Delhi, Singapore.

8. Metodološka i empirijska arhiva

8.1. Anketni upitnik

Poštovani,

pozivamo vas na sudjelovanje u anketnom istraživanju kojim se ispituju stavovi i mišljenja studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu o studentskoj mobilnosti. Istraživanje se provodi u svrhu pisanja završnog rada na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Splitu. Za ispunjavanje upitnika potrebno je izdvojiti par minuta. Vaše je sudjelovanje anonimno, te će se podaci koristiti samo u istraživačke svrhe.

Unaprijed zahvaljujemo na sudjelovanju!

1. Spol?

1. muško
2. žensko

2. Dob?

_____

3. Koja ste studijska grupa?

1. Hrvatski jezik književnost
2. Engleski jezik i književnost
3. Talijanski jezik i književnost
4. Njemački jezik i književnost
5. Povijest umjetnosti
6. Povijest
7. Filozofija
8. Sociologija
9. Pedagogija
10. Rani i predškolski odgoj
11. Psihologija
12. Učiteljski studij

4. Koja ste godina studija?

_____

5. Koliki su mjesečni prihodi vašeg kućanstva?

1. do 1000 EUR
2. od 1001 do 2000 EUR

3. od 2001 do 3000 EUR

4. više od 3001 EUR

6. Koji je glavni izvor vaših prihoda?

1. uzdržavaju me roditelji
2. vlastiti rad
3. stipendija
4. ostalo

7. Zna li što je Erasmus?

1. ne
2. da

8. Jeste li koristili neki program studentske mobilnosti?

1. ne
2. da

9. Ukoliko ste koristili, navedite koji ste koristili.

_____

10. Zna li da Erasmus svim polaznicima daje bespovratna sredstva za pokrivanje troškova za vrijeme mobilnosti?

1. ne
2. da

11. Smatrate li da se informacije o Erasmusu dobro prezentiraju studentima za vrijeme studiranja?

1. ne
2. da
3. ne znam, ne mogu procijeniti

12. Poznajete li nekoga tko je pohađao Erasmus?

1. ne
2. da

13. Jeste li ikada vidjeli reklamu na temu Erasmus programa?

1. ne
2. da

14. Je li na vašem fakultetu bilo radionica na temu Erasmus programa?

1. ne
2. da

15. Znete li tko je Erasmus koordinator na vašem fakultetu?

1. ne
2. da

16. Informacije koje imate o Erasmusu dobili ste:	Ne (1)	Da (2)	Ne znam (3)
1. od fakultetskih djelatnika			
2. od poznanika koji su bili na Erasmusu			
3. sudjelovanjem na radionicama na fakultetu			
4. putem društvenih mreža			
5. na web stranicama fakulteta			
6. preko reklamnih letaka			
7. preko drugih medija			

17. Smatrate li da imate:	Ne (1)	Da (2)	Ne znam (3)
1. dovoljno informacija za sudjelovanje u Erasmusu			
2. neodgovorenih pitanja o detaljima Erasmusa			
3. pravo na Erasmus financiranje			
4. koristi od odlaska na Erasmus			

18. Planirate li ići na Erasmus?

1. ne

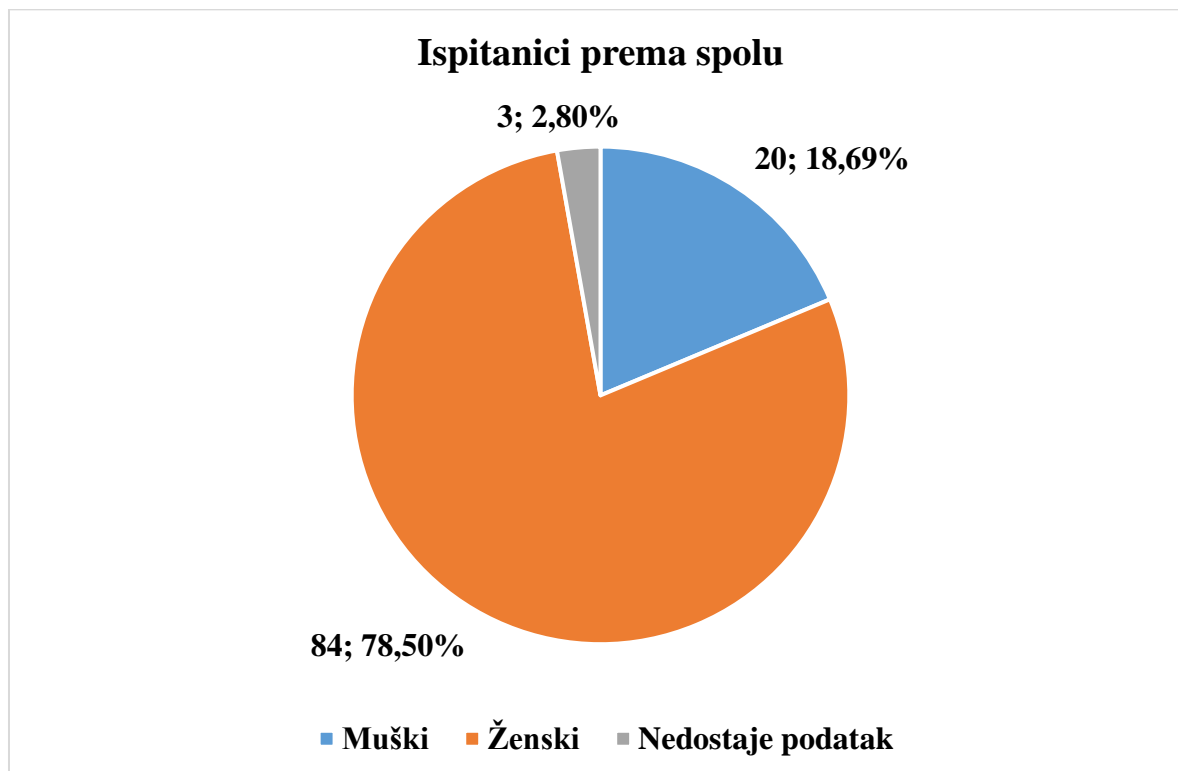
2. da

8. 2. Protokol istraživanja

sudionici/ pitanja	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9//																				
10																				
11																				
12																				
13																				
14																				
15																				
16.1																				
16.2																				
16.3																				
16.4																				
16.5																				
16.6																				
16.7																				
17.1																				
17.2																				
17.3																				
17.4																				
18																				

8. 3. Tablični i grafički prikazi

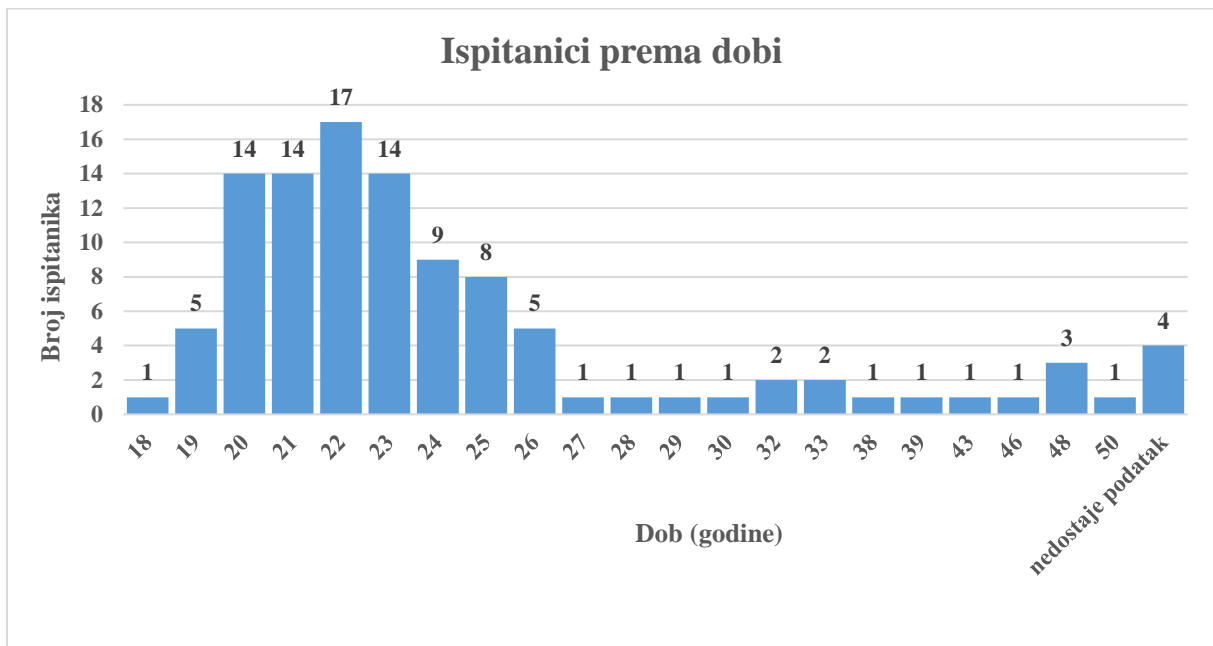
Graf 1: Ispitanici prema spolu

Tablica 1: Ispitanici prema spolu

	Spol	
	n	%
Muški	20	18,52
Ženski	84	77,78
Nedostaje podatak	3	2,78
Ukupno	107	100

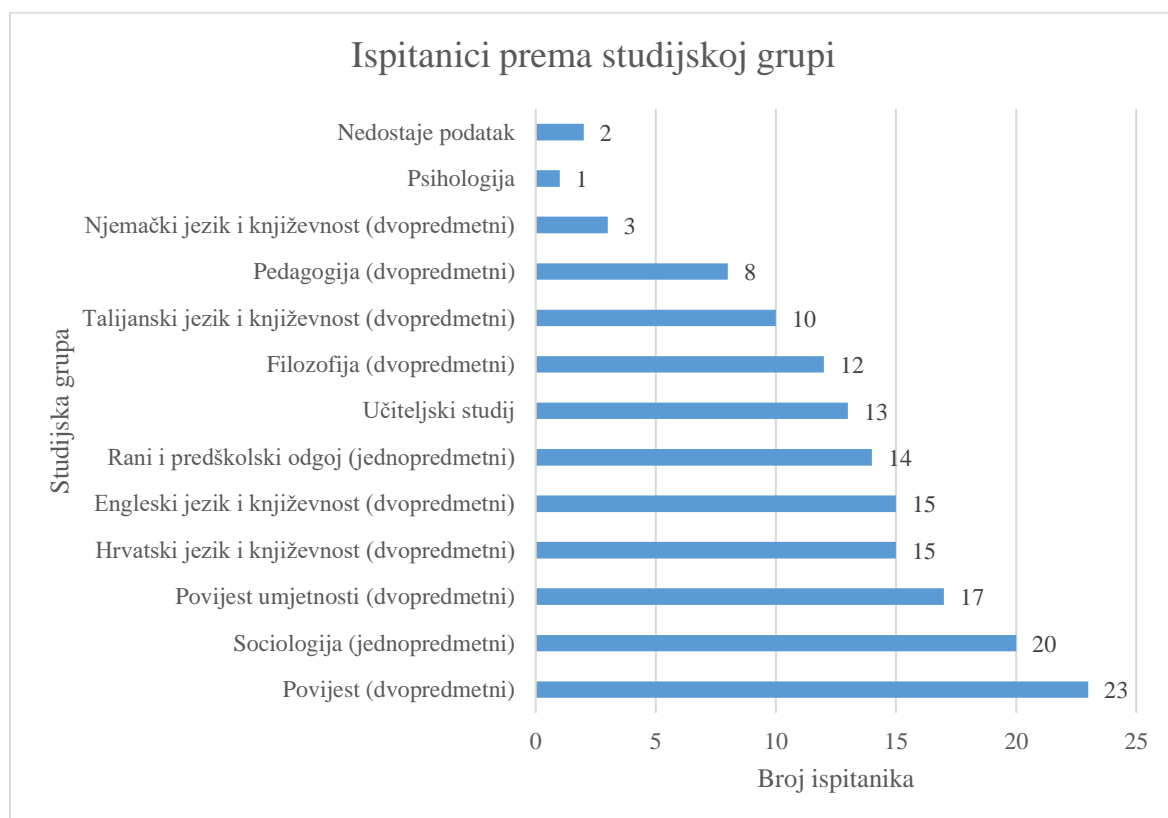
Graf 2: ispitanici prema starosnoj dobi

Tablica 2 : ispitanici prema starosnoj dobi

	Dob	
	n	%
18	1	0,93
19	5	4,67
20	14	13,08
21	14	13,08
22	17	15,89
23	14	13,08
24	9	8,41
25	8	7,48
26	5	4,67
27	1	0,93
28	1	0,93
29	1	0,93
30	1	0,93
32	2	1,87
33	2	1,87
38	1	0,93
39	1	0,93
43	1	0,93
46	1	0,93
48	3	2,80
50	1	0,93
Nedostaje podatak	4	3,74
Ukupno	107	100

Graf 3: ispitanici prema studijskim grupama

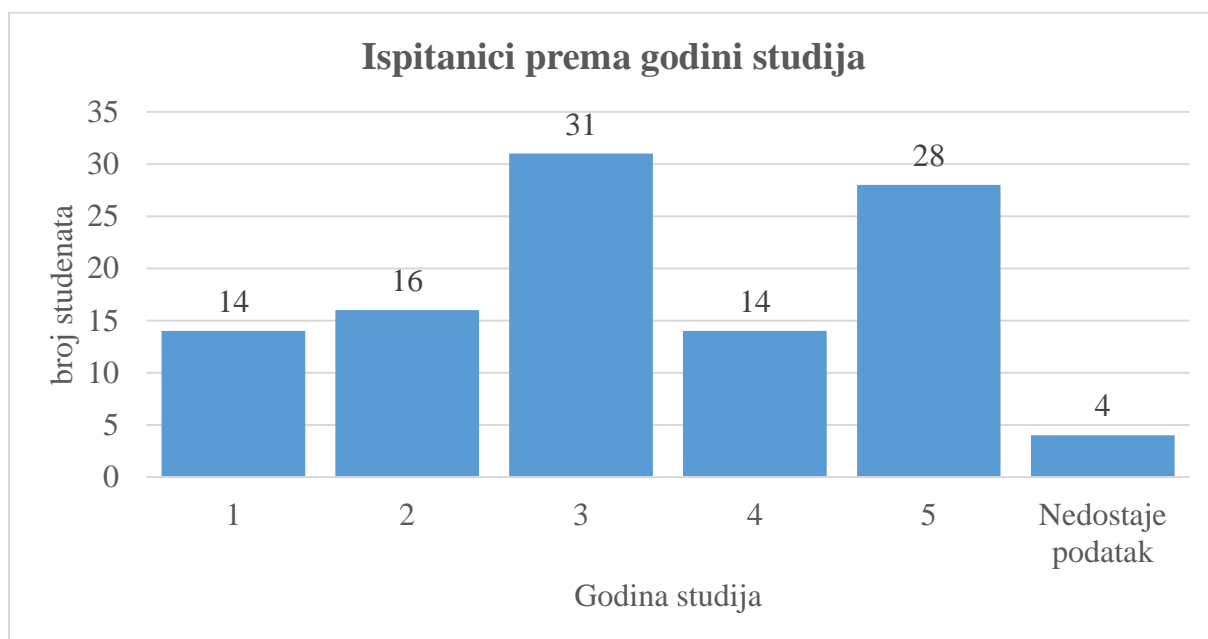

Tablica 3: ispitanici prema studijskim grupama

	3. Koja ste studijska grupa?	
	n	%
Povijest (dvopredmetni)	23	21,50
Sociologija (jednopedmetni)	20	18,69
Povijest umjetnosti (dvopredmetni)	17	15,89
Hrvatski jezik i književnost (dvopredmetni)	15	14,02
Engleski jezik i književnost (dvopredmetni)	15	14,02
Rani i predškolski odgoj (jednopedmetni)	14	13,08
Učiteljski studij	13	12,15
Filozofija (dvopredmetni)	12	11,21
Talijanski jezik i književnost (dvopredmetni)	10	9,35
Pedagogija (dvopredmetni)	8	7,48
Njemački jezik i književnost (dvopredmetni)	3	2,80
Psihologija	1	0,93
Nedostaje podatak	2	1,87
Ukupno	153	142,99

* ispitanici su u 3. pitanju imali opciju izabrati više odgovora pa je zato postotak veći od 100%

Graf 4: ispitanici prema godini studija

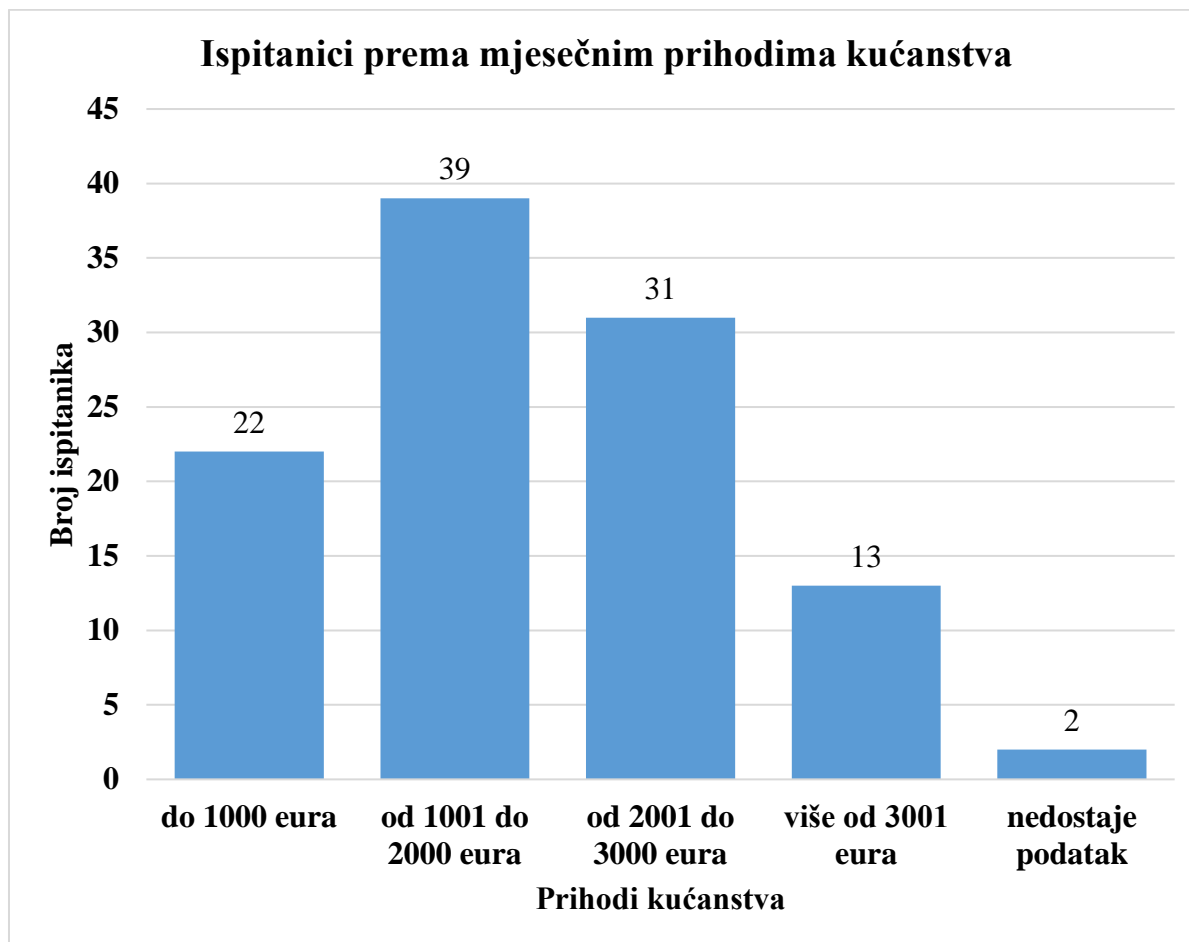

Tablica 4: ispitanici prema godini studija

	Godina studija	
	n	%
1. Godina studija	14	13,08
2. Godina studija	16	14,95
3. Godina studija	31	28,97
4. Godina studija	14	13,08
5. Godina studija	28	26,17
Nedostaje podatak	4	3,74
Ukupno	107	100

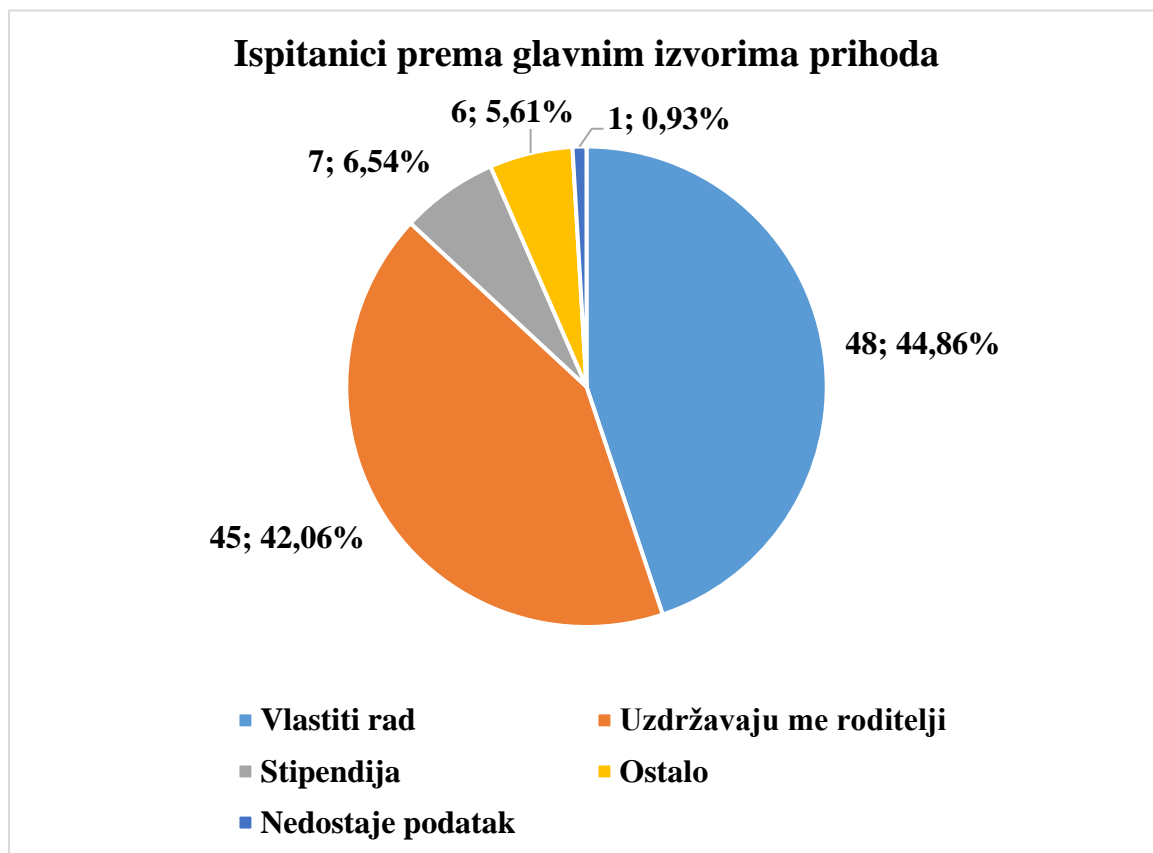
Graf 5: ispitanici prema mjesečnim prihodima kućanstva

Tablica 5: ispitanici prema prihodima kućanstva

	Prihodi kućanstva	
	n	%
do 1000 EUR	22	20,56
od 1001 do 2000 EUR	39	36,45
od 2001 do 3000 EUR	31	28,97
više od 3001 EUR	13	12,15
Nedostaje podatak	2	1,87
Ukupno	107	100

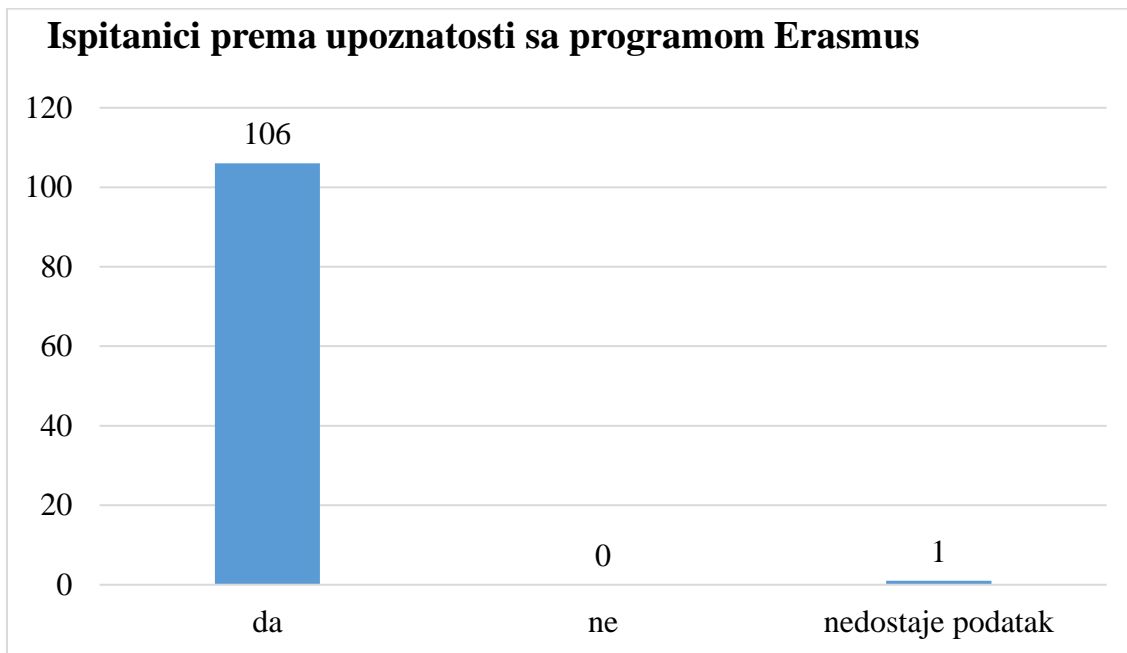
Graf 6 : ispitanici prema glavnim izvorima prihoda

Tablica 6: ispitanici prema glavnim izvorima prihoda

	Glavni izvor prihoda	
	n	%
Vlastiti rad	48	44,86
Udržavaju me roditelji	45	42,06
Stipendija	7	6,54
Ostalo	6	5,61
Nedostaje podatak	1	0,93
Ukupno	107	100

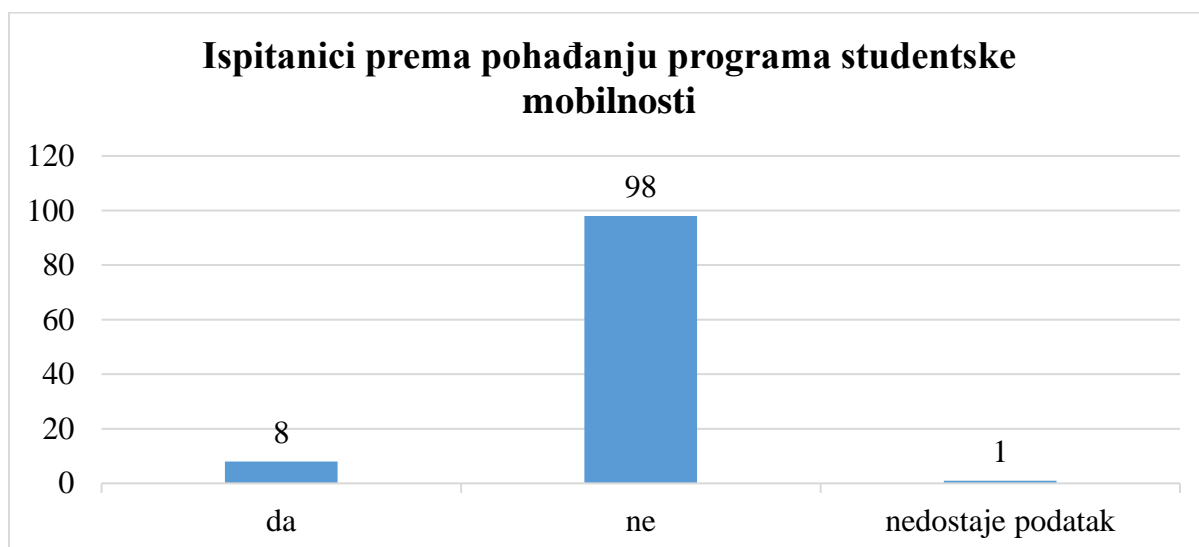
Graf 7: ispitanici prema upoznatosti s programom Erasmus

Tablica 7: ispitanici prema upoznatosti s programom Erasmus

	DA		NE		NED. PODATAK		UKUPNO	
	N	%	n	%	n	%	n	%
7. Znete li što je Erasmus?	106	99,07	0	0,00	1	0,93	107	100

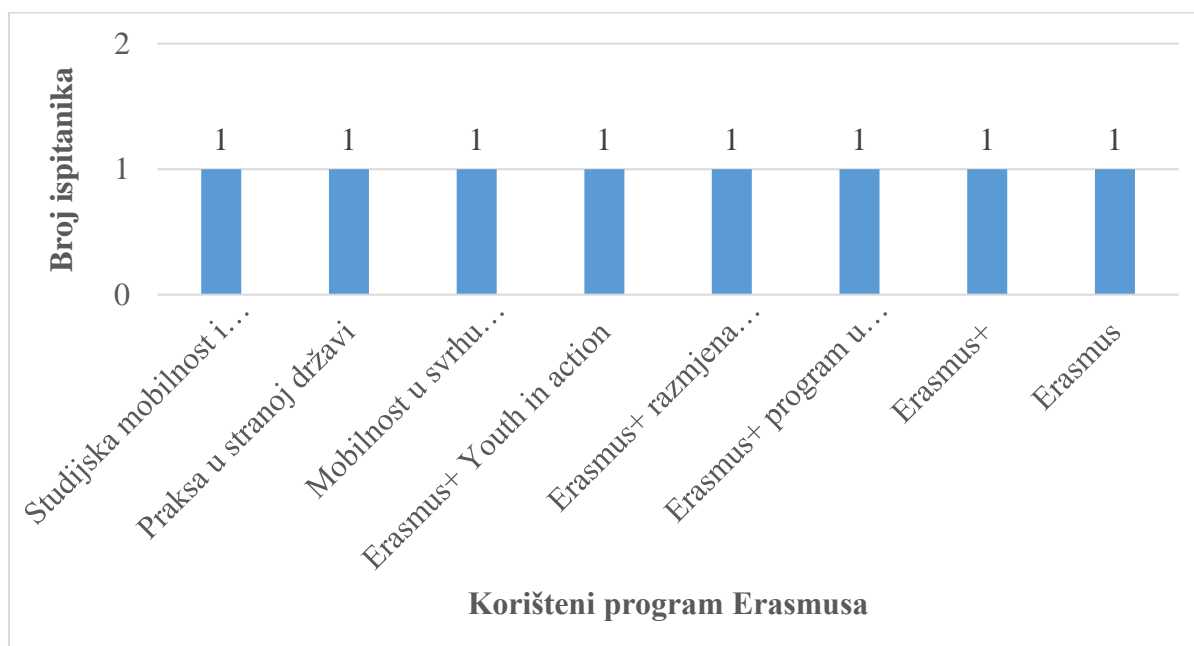
Graf 8: ispitanici prema pohađanju programa studentske mobilnosti

Tablica 8: ispitanici prema pohađanju programa studentske mobilnosti

	DA		NE		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%
8. Jeste li koristili neki program studentske mobilnosti?	8	7,48	98	91,59	1	0,93	107	100

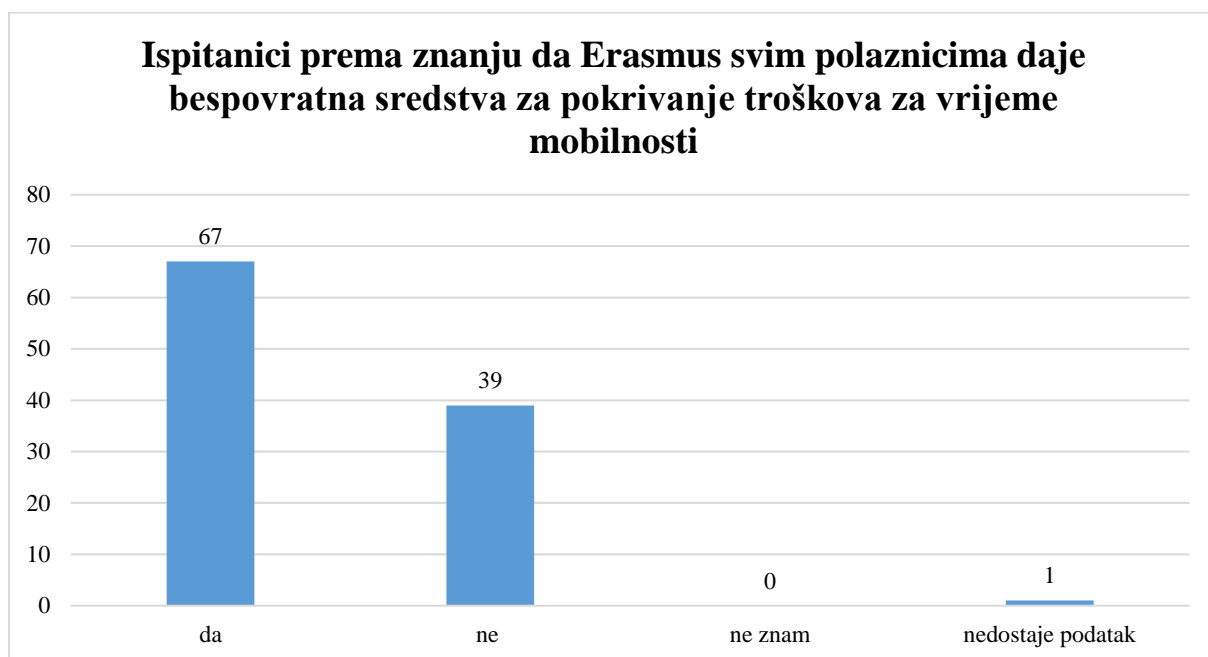
Graf 9: ispitanici prema vrsti korištenog programa studentske mobilnosti

Tablica 9 ispitanici prema vrsti korištenog programa studentske mobilnosti

Korišteni program Erasmusa		
	n	%
Studijska mobilnost i praksa	1	0,935
Praksa u stranoj državi	1	0,935
Mobilnost u svrhu pisanja diplomskog rada	1	0,935
Erasmus+ Youth in action	1	0,935
Erasmus+ razmjena studenata	1	0,935
Erasmus+ program u Munchenu	1	0,935
Erasmus+	1	0,935
Erasmus	1	0,935
Nedostaje podatak	99	92,52
Ukupno	107	100

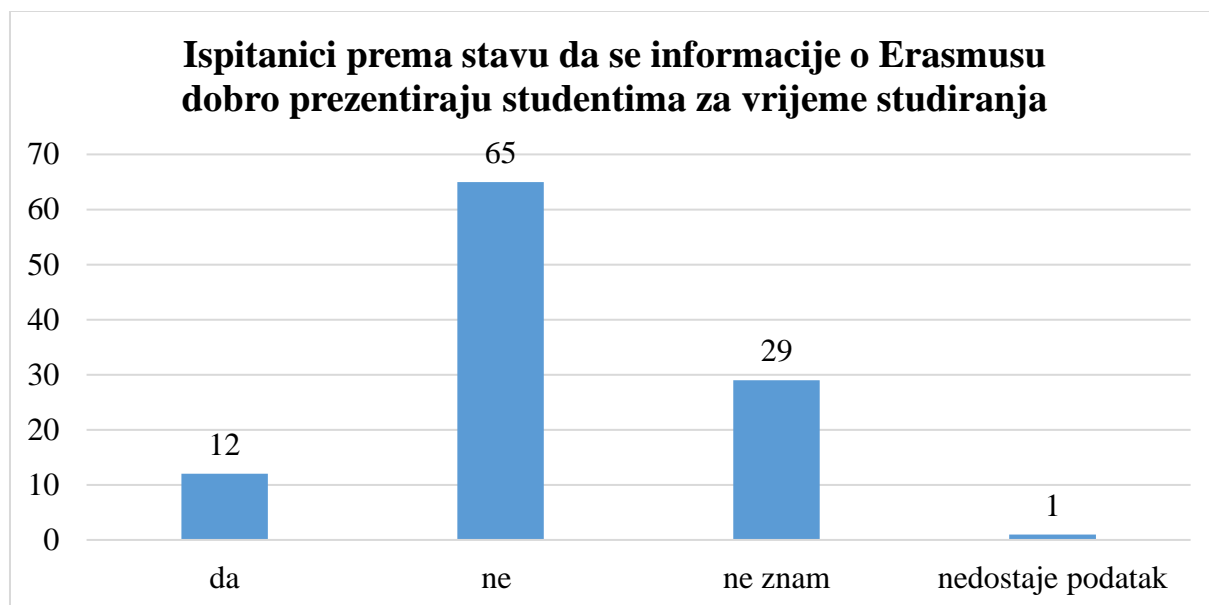
Graf 10: ispitanici prema upoznatosti sa programom Erasmus

Tablica 10: ispitanici prema znanju da Erasmus svim polaznicima daje bespovratna sredstva za pokrivanje troškova za vrijeme mobilnosti

	DA		NE		NE ZNAM		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10. Znete li da Erasmus svim polaznicima daje bespovratna sredstva za pokrivanje troškova za vrijeme mobilnosti?	67	62,62	39	36,45	0	0,00	1	0,93	107	100

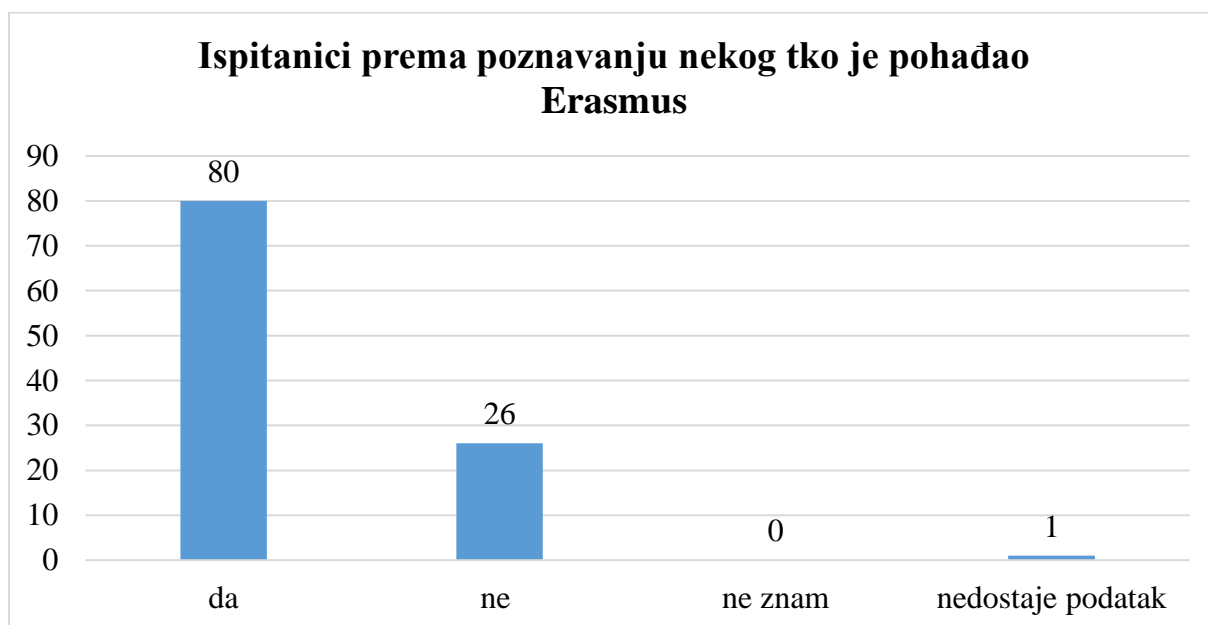
Graf 11: ispitanici prema stavu da se informacije o Erasmusu dobro prezentiraju studentima za vrijeme studiranja

Tablica 11: ispitanici prema stavu da se informacije o Erasmusu dobro prezentiraju studentima za vrijeme studiranja

	DA		NE		NE ZNAM		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
11. Smatrate li da se informacije o Erasmusu dobro prezentiraju studentima za vrijeme studiranja?	12	11,21	65	60,75	29	27,10	1	0,93	107	100

Graf 12: ispitanici prema poznavanju nekog tko je pohađao Erasmus

Tablica 12: ispitanici prema poznavanju nekog tko je pohađao Erasmus

	DA		NE		NE ZNAM		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
12. Poznajete li nekoga tko je pohađao Erasmus?	80	74,77	26	24,30	0	0,00	1	0,93	107	100

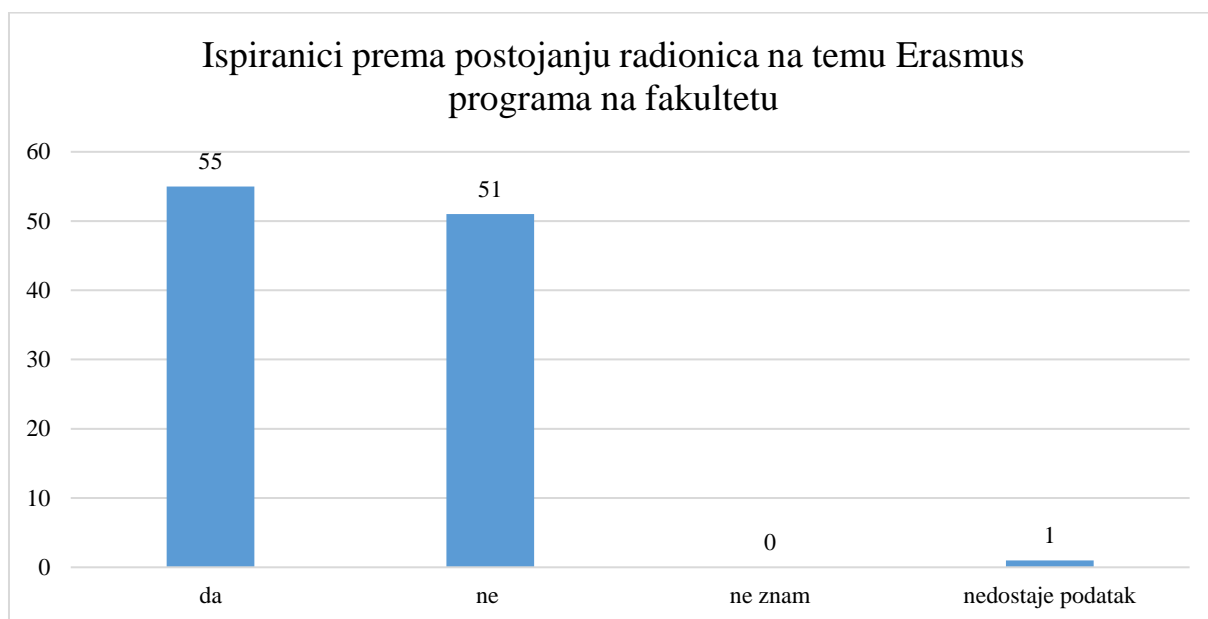
Graf 13: ispitanici prema uočavanju reklame na temu Erasmus programa

Tablica 13: ispitanici prema uočavanju reklame na temu Erasmus programa

	DA		NE		NE ZNAM		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
13. Jeste li ikada vidjeli reklamu na temu Erasmus programa?	57	53,27	49	45,79	0	0,00	1	0,93	107	100

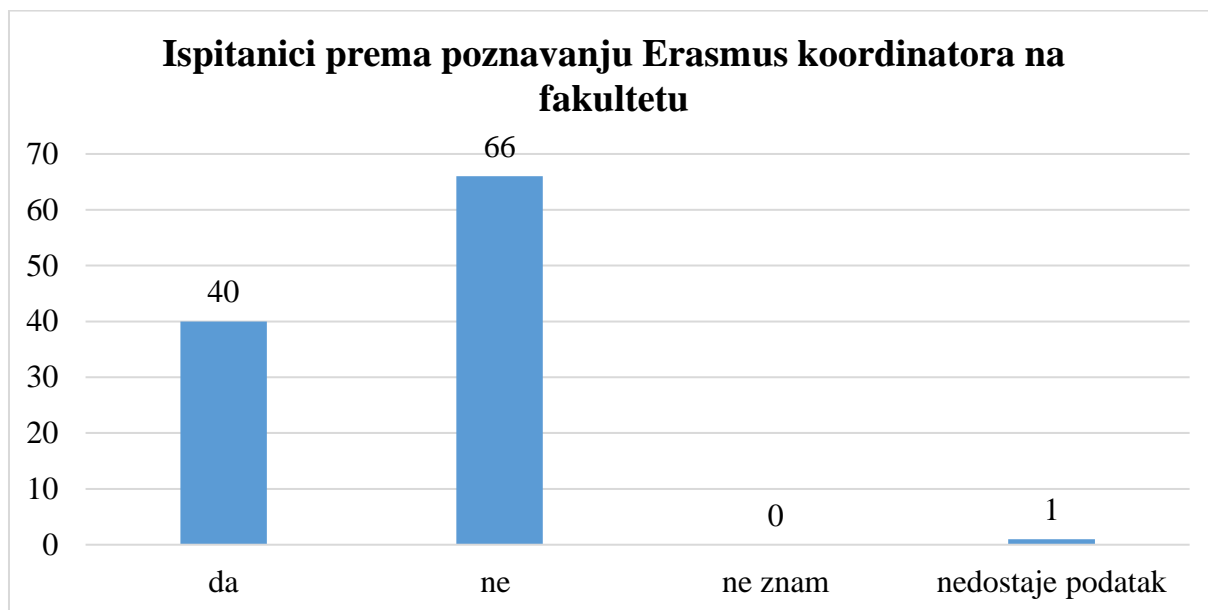
Graf 14: ispitanici prema postojanju radionica na temu Erasmus programa na fakultetu

Tablica 14: ispitanici prema postojanju radionica na temu Erasmus programa na fakultetu

	DA		NE		NE ZNAM		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
14. Je li na vašem fakultetu bilo radionica na temu Erasmus programa?	55	51,40	51	47,66	0	0,00	1	0,93	107	100

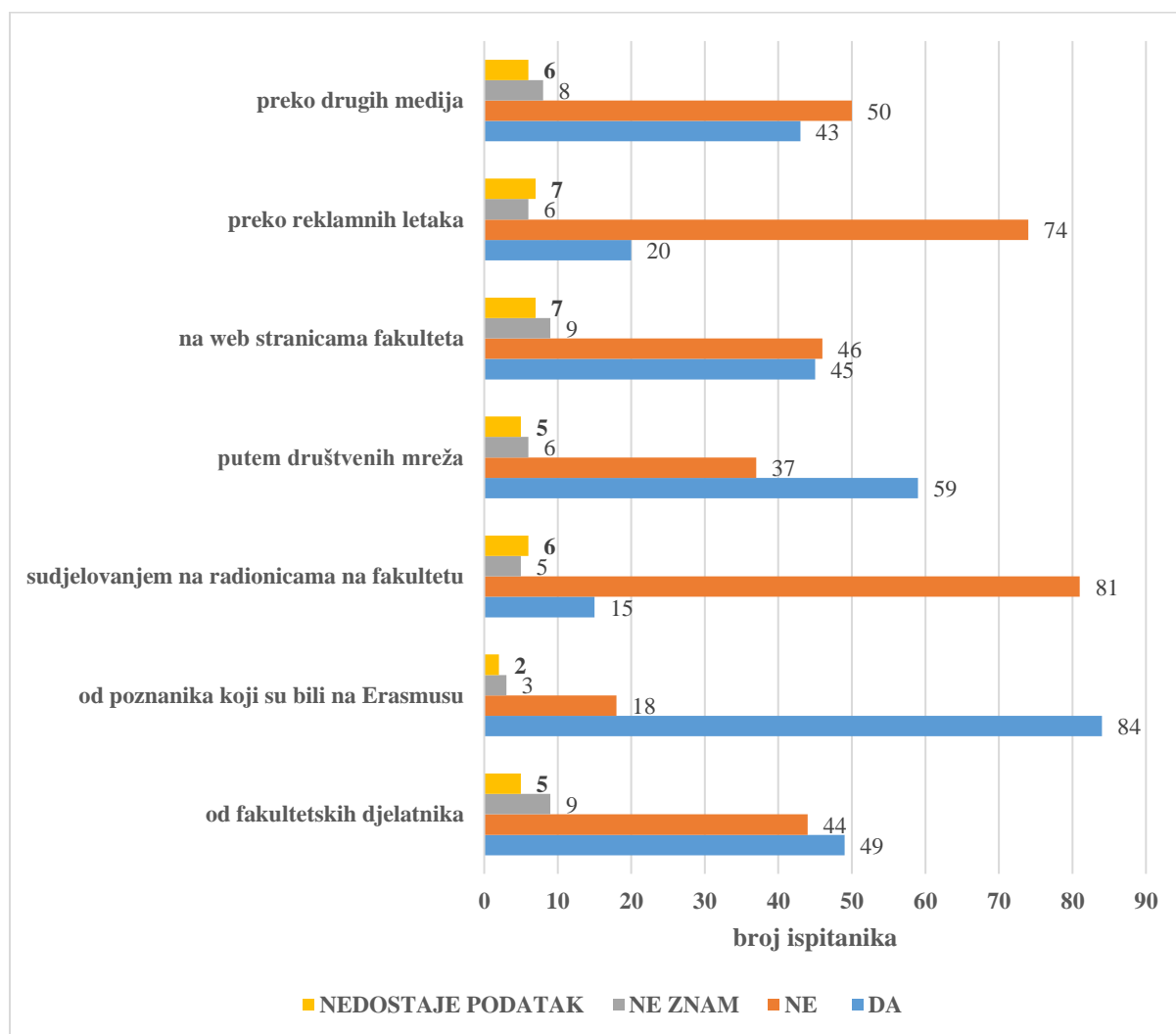
Graf 15: ispitanici prema poznavanju Erasmus koordinatora na fakultetu

Tablica 15: ispitanici prema poznavanju Erasmus koordinatora na fakultetu

	DA		NE		NE ZNAM		NEDOSTAJE PODATAK		UKUPNO	
	n	%	N	%	n	%	n	%	n	%
15. Znete li tko je Erasmus koordinator na vašem fakultetu?	40	37,38	66	61,68	0	0,00	1	0,93	107	100

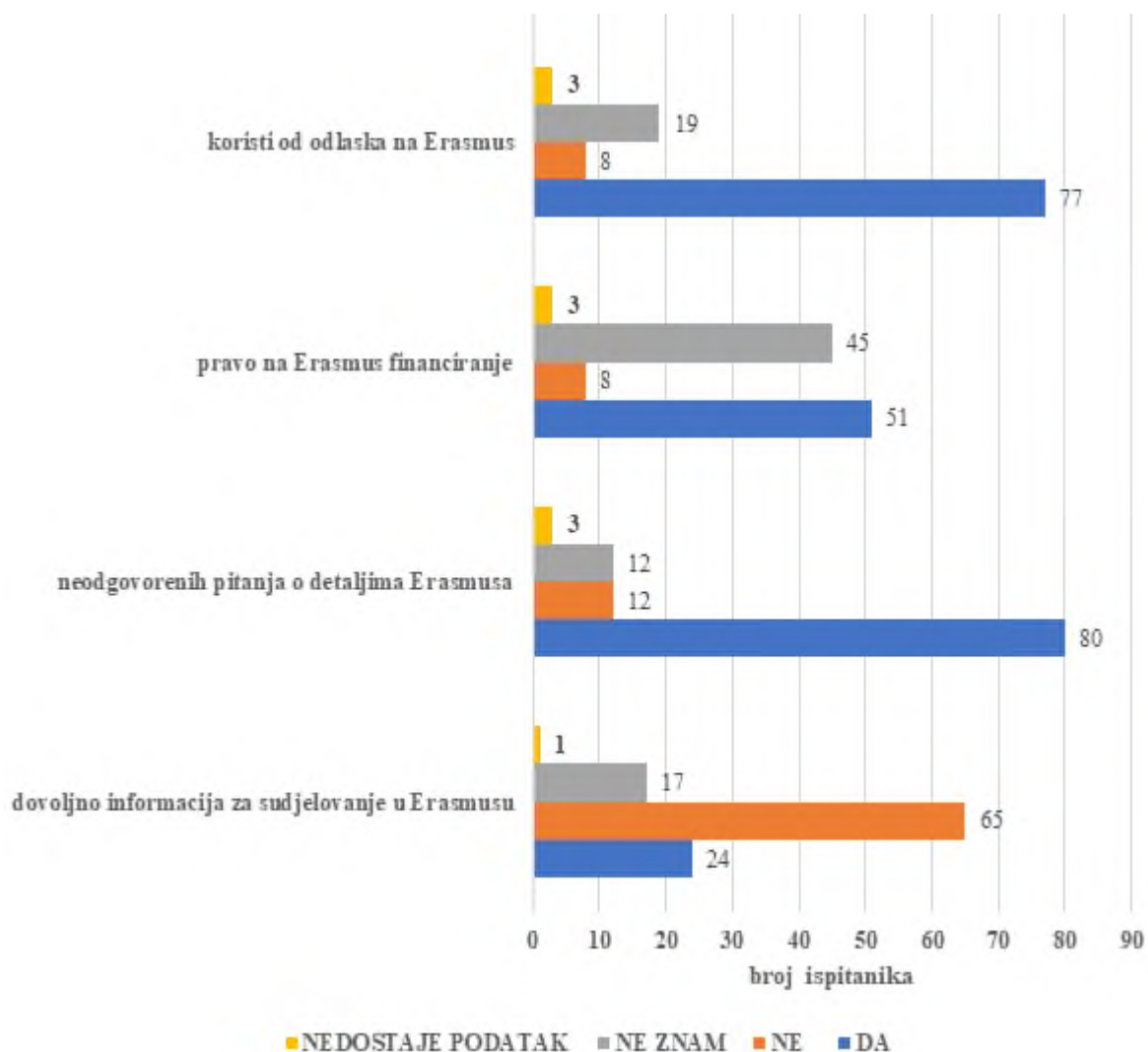
Graf 16: ispitanici prema izvoru informacija o Erasmus programu

Tablica 16: ispitanici prema izvoru informacija o Erasmus programu

16. Informacije koje imate o Erasmusu dobili ste:	DA		NE		NE ZNAM		NED. PODATAK		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.od fakultetskih djelatnika	49	45,79	44	41,12	9	8,41	5	4,67	107	100
2.od poznanika koji su bili na Erasmusu	84	78,50	18	16,82	3	2,80	2	1,87	107	100
3.sudjelovanjem na radionicama na fakultetu	15	14,02	81	75,70	5	4,67	6	5,61	107	100
4.putem društvenih mreža	59	55,14	37	34,58	6	5,61	5	4,67	107	100
5.na web stranicama fakulteta	45	42,06	46	42,99	9	8,41	7	6,54	107	100
6.preko reklamnih letaka	20	18,69	74	69,16	6	5,61	7	6,54	107	100
7.preko drugih medija	43	40,19	50	46,73	8	7,48	6	5,61	107	100

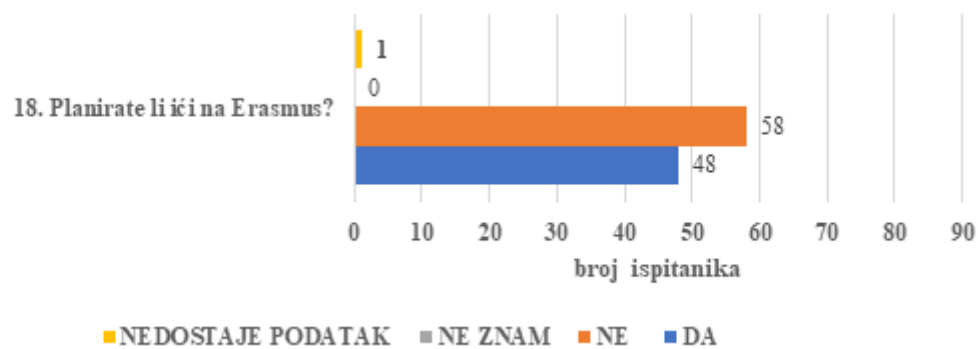
Graf 17: ispitanici prema upoznatosti sa mogućnosti odlaska na Erasmus razmjenu

Tablica 17: ispitanici prema upoznatosti sa mogućnosti odlaska na Erasmus razmjenu

17. Smatrate li da imate:	DA		NE		NE ZNAM		NED. PODATAK		UKUPNO	
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.dovoljno informacija za sudjelovanje u Erasmusu	24	22,43	65	60,75	17	15,89	1	0,93	107	100
2.neodgovorenih pitanja o detaljima Erasmusa	80	74,77	12	11,21	12	11,21	3	2,80	107	100
3.pravo na Erasmus financiranje	51	47,66	8	7,48	45	42,06	3	2,80	107	100
4.koristi od odlaska na Erasmus	77	1,96	8	7,48	19	17,76	3	2,80	107	100

Graf 18: ispitanici prema planiranju odlaska na Erasmus

Tablica 18: ispitanici prema planiranju odlaska na Erasmus

	DA		NE		NE ZNAM		NED. PODATAK		UKUPNO	
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%
18. Planirate li ići na Erasmus?	48	44,86	58	54,21	0	0,00	1	0,93	107	100

9. Sažetak

Erasmus kao program studentske mobilnosti nudi studentima priliku da iskuse boravak u stranoj zemlji i da studiraju na sveučilištu kao gostujući studenti te da steknu nova iskustva i upoznaju nove ljude. Iskustvo studiranja u inozemstvu ima mnogo prednosti i koristi za studente posebice na njihov osobni razvoj i zapošljivost.

U ovom radu predstavljeni su rezultati istraživanja u kojem je sudjelovalo 107 studenata Sveučilišta u Splitu. Glavni cilj rada bio je ispitati stavove i mišljenja o studentskoj mobilnosti među studentima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Uz opći cilj su postavljeni i posebni ciljevi: ispitati informiraju li se studenti o Erasmusu i ako da na koji način, ispitati što studenti misle o Erasmusu, ispitati imaju li studenti namjeru koristiti Erasmus. Istraživanje koje je provedeno u ovom radu pokazuje da ne postoji statistički značajna razlika između studenata i studentica u korištenju programa studentske mobilnosti, također i da studenti čiji su prihodi kućanstva veći od 3001 EUR mjesečno ne planiraju ići na Erasmus više od onih s nižim mjesečnim prihodima kućanstva.

Ključne riječi: Erasmus, studentska mobilnost, informacije, fakultet, prednosti

9.1 Summary

Erasmus as a student mobility program offers students the opportunity to experience living in a foreign country and to study at a university as guest students, also to gain new experiences and meet new people. The experience of studying abroad has many advantages and benefits for students, especially for their personal development and employability.

This paper presents the results of a study in which 107 students of the University of Split participated. The main goal of the work was to examine attitudes and opinions about student mobility among students of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Split. In addition to the general goal, special goals were also set: to examine whether students are informed about Erasmus and if so in what way, to examine what students think about Erasmus, to examine whether students intend to use Erasmus. The research conducted in this paper shows that there is no statistically significant difference between male and female students in the use of the student mobility programs, and also that students whose household incomes are greater than 3001 EUR per month do not plan to go on Erasmus more than those with lower household monthly incomes.

Keywords: Erasmus, student mobility, information, faculty, advantages

10. Bilješke o autoru

Duje Šimenc rođen 1997. godine u Splitu student je redovnog preddiplomskog studija sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Ranije je završio osnovnu školu i gimnaziju kraljice Jelene u Splitu.